

СОЛИҚ ва БОЖЖОНА ХАБАРЛАРИ

1994 йил январдан чиқа бошлаган, ҳафтада бир марта чоп этилади

№ 2 (1326) • 2020 йил 14 январь

ISSN 2010-524X

УШБУ СОНДА

Қонун ҳужжатларида қандай янгиликлар бор?

3-4-бетлар

МВ ва ДСҚнинг расмий ахбороти: юридик ва jisмоний шахсларга солиқ солишда қандай ўзгаришлар бўлди?

5-12-бетлар

ЯИТ: 2019 йил бўйича ҳисобот топширувчилар учун

13-14-бетлар

✓ УСТУВОРЛИКЛАР

2019 ЙИЛДА ИҚТИСОДИЁТГА СОЛИҚ ЮКИ КАМАЙДИ

Молия вазирлигининг Солиқ-божжона сисёати ва даромадлари прогнозлаштириш департаменти ва Бюджет-солиқ тадқиқотлари институти Давлат бюджетининг 2019 йилда айрим солиқ гуруҳлари бўйича ижро этилишининг дастлабки яқунларини чиқарди.

Молия вазирлиги илк маротаба кенг жамоатчилик учун бундай ҳисоботни тақдим этди. Ҳам мутахассисларга, ҳам оддий фуқароларга мўлжалланган ушбу ҳисобот бюджетга пуллар қаердан келиб тушаётганлигини кўриш имконини беради.

Оператив маълумотларга кўра, 2019 йилда Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармаларининг даромадлари 137 трлн сўмини (ЯИМга нисбатан 26,1%) ташкил этган, бу 2018 йилдагига қараганда 27% кўп. 2018 йилда даромадлар 108 трлн сўмини ёки ЯИМга нисбатан 26,5%ни ташкил этган. Шу тариқа, иқтисодиётга солиқ юки 0,4% камайган.

Молия вазирлиги томонидан тақдим этилган маълумотлар даромадларни шакллантиришда қуйидаги тенденцияларни қайд этиш имконини беради.

I. Билвосита солиқлар

Билвосита солиқлар – ҚҚС, акциз солиғи ва божжона божининг келиб тушиши бюджет даромадларининг шаклланишида катта роль ўйнади. Жами улар 46,5 трлн миқдорда йиғилди, бу ўтган йилдаги даражадан 13% кўп.

Бунда билвосита солиқларнинг бюджетнинг даромад қисмидаги улуши 2018 йилдаги 52%дан 2019 йилдаги 44%га тушди. Асосий сабаби – ҚҚСни қайтариш суммаси

2 барабардан кўп ошди ва 3,2 трлн сўмини ташкил этди. Бу солиқнинг «нейтраллигини» оширган ҳолда бизнес томонга қўйилган муҳим қадам бўлди.

Молия вазирлиги томонидан қайд этилган ҚҚС бўйича муҳим ахборотга эътибор қаратамиз:

1) ҚҚС бўйича жами тушум 37,1 трлн сўмини ташкил этиб, улардан 23,7 трлн сўм солиқ органлари томонидан ички хўжалик операцияларидан, 13,4 трлн сўм эса – божжона органлари томонидан импортдан йиғилди;

2) қўшилган қиймат солиғи тўловчилари сони 6,7 мингтадан 82 мингтагача ошди (1.12.2019 йилдаги ҳолатга кўра). Бунда 6,7 трлн сўм ёки солиқ органлари томонидан йиғиладиган ушбу солиқ бўйича тушумларнинг 29%и янги ҚҚС тўловчилар улушига тўғри келади. Бу ҚҚС бўйича тушумларнинг 71%ини йирик корхоналар беришини билдиради;

3) 2020 йилда ҚҚС бўйича тушумлар 44,2 трлн сўм даражасида бўлиши (3,4 трлн сўм миқдорда ушбу солиқ бўйича қайтариладиган суммаларни ҳисобга олганда) ёки 30 фоизга ошиши прогноз қилинмоқда. Товарларни (хизматларни) реализация қилиш ҳажмларининг кутилаётган ўсиши, имтиёзларнинг бекор қилиниши, шунингдек электрон ҳисоб-варақ-фактуралар ҳамда тўловчилар ҳисобга оладиган суммаларни таҳлил қилиш кўринишидаги солиқ маъмуриятчилигининг янги шакллари ва усуллари жорий этилиши тушумлар ортинининг асосий омиллари булади.

Шу билан бир қаторда 2020 йил 1 январгача тақдим этилган солиқ ва божжона имтиёзларининг амал қилиши бекор қилинади. Тақдим этилган имтиёзларни янада мақбуллаштириш режалаштирилмоқда: қўшилган қиймат солиғи бўйича имтиёзлар фақат Солиқ кодекси билан тақдим этилади.

2-бетда

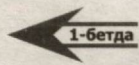
✓ БОЖЖОНА

БИЗНЕС УЧУН ЯНГИ ИМКОНИЯТЛАР «ДАРЧА»СИ

2020 йил 1 февралдан бошлаб экспорт-импорт операцияларини амалга оширишда талаб этиладиган ружсат этиш хусусиятига эга ҳужжатлар ва сертификатлар «Ягона дарча» божжона ахборот тизими орқали расмийлаштирилади. Бу Президентнинг «Мамлакатда бизнес муҳитини янада яхшилаш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш тизимини такомиллаштириш чоратадбирлари тўғрисида»ги қароридан (20.11.2019 йилдаги ПҚ-4525-сон) белгиланган. Бу тизимнинг моҳияти нимада? Уни жорий этиш бўйича ишлар қайси босқичда турибди? ТИФ институтларининг харажатларини қисқартиришга қаратилган самарали дастаклардан бири сифатида ташкил этилаётган «Ягона дарча» тизими қандай фаолият кўрсатади? Шулар хусусида ДБК божжона экспертизаси ва ташқи иқтисодий фаолият товар номенклатурасини юритиш бошқармаси бошлиғи Бахтиёр Абдуғаниев сўзлаб берди.

15-бетда

2019 ЙИЛДА ИҚТИСОДИЁТГА СОЛИҚ ЮКИ КАМАЙДИ

Бу муҳим!

Халқаро амалиётга кўра, кўп сонли имтиёзлар ва солиқ солишининг умумий режимида истиснолар солиқ имтиёзларидан фойдаланмайдиган иқтисодий фаолият қатнашчиларига нисбатан адолатлик принципини бузади, сабаби муайян солиқ тўловчиларга тақдим этилган имтиёзли режим шубҳасиз бошқаларга кўшимча солиқ юки тутишини англатади. Имтиёзлар мавжуд бўлган бозорларда етарлича рақобат бўлмагани боис ишлаб чиқариладиган маҳсулотларнинг сифати пасаяди. Айрим корхоналарда боқимандалик кузатилса, бошқалари юқори фойда олади.

Кўп ҳолларда кам даромад олувчи уй хўжалиқларини ҳимоя қилиш мақсадида имтиёзлар берилади. Бироқ кўп мамлакатлардаги амалиёт таҳлили бунинг аксини кўрсатади. Имтиёзларни тақдим этиши натижасида нархлар пасайса ҳам, аксарият ҳолларда юқори даромад олувчи уй хўжалиқларида асосий маҳсулотлар, товарлар ва хизматларнинг истеъмолоти ортади. Тақдим этилган имтиёзлардан асосан айнан улар наф кўрадилар. Бинобарин, солиқ базасидан истиснолар қилиш натижасида солиқнинг прогрессивлиги эмас, балки регрессивлиги ошиши кузатилади.

Шу билан бир қаторда ҚҚС бўйича имтиёзлар берилиши натижасида ишлаб чиқарувчилар ҚҚС ставкаларининг оширилишига ёхуд пасайтирилишига қараб ўз нархларига тузатиш киритишлари, бу билан пировард истеъмолчилар зиммасига тушадиган солиқ юкини камайтиришлари кўтилар эди. Бироқ кўп мамлакатларда ўтказилган тадқиқотлар бунинг аксини кўрсатади. Уларнинг натижаларига кўра, аксарият ҳолларда нархлар пасаймаган, пасайган ҳолларда ҳам йил давомида аввалги даражага чиқиб олган.

ХВФ тадқиқотларининг кўрсатишича, имтиёзлар ҚҚСнинг нейтраллигига ва ишлаб чиқаришга оид қарорларнинг асл мақсадида путур етказилади. ҚҚСдан озод қилинган маҳсулотларни ишлаб чиқарувчи корхоналар ўзини ўзи таъминлаш ва вертикал интеграция бўйича рағбатлантиришларга эга бўладилар. Имтиёзлар маҳаллий ишлаб чиқарувчиларга зарар етказиши мумкин, сабаби ресурсларни хориждан харид қилишни рағбатлантиради: кирувчи солиқ юки маҳаллий ишлаб чиқарувчиларга юклатилади, худди шундай импорт маҳсулотлар эса ундан озод қилинган. Яна бир мураккаблик шундаки, корхоналар солиқ солинадиган ва солиқ солинмайдиган маҳсулотларни ишлаб чиқаришлари мумкин, бу ҳисобга олинмайдиган солиқ суммасини аниқлаш учун харидлардан ҚҚСни тақсимлашга оид мураккаб қоидалар қўлланишини талаб этади.

4) 2019 йилда ҚҚСни қайтариш суммаси 3,2 трлн сўмни ёки умумий ҚҚС тушумининг 8,7%ини ташкил этган (2018 йилда – 1,5 трлн сўм ёки 5,4%). ҚҚС тўловчилари сонининг ортиши қайтариш суммасининг кўпайишига олиб келган (экспорт қилувчилар товарларни (хизматларни) контрагентларидан ҚҚС билан харид қиладилар).

Бунда солиқни қайтариш суммасининг ундирилган ҚҚС тушумлари суммасига нисбати (8,7%) бошқа мамлакатлар билан солиштирганда республикамизда нисбатан паст кўрсаткич ҳисобланади (бошқа мамлакатларда ушбу кўрсаткич ўртача 15-20%ни ташкил этади, айрим мамлакатларда эса 40 фоиздан ҳам ошади).

Бу муҳим! Айни пайтда ҚҚС фақат экспорт қилувчиларга қайтарилиши мумкин. Етказиб берувчиларга тўланган ҚҚС суммаси бюджетга тўланадиган суммадан ошган солиқ тўловчилар ортиқча суммаси келгуси даврларга кўчиришлари шарт.

Ушбу муаммони ҳал қилиш учун:

- 2020 йил 1 январдан эътиборан солиқ солинадиган маҳсулот ишлаб чиқариш учун фойдаланиладиган, сотиб олинган бинолар ва асосий воситалар бўйича ҚҚС-

ни тўлиқ ҳисобга олиш таъминланади;

- 2020 йил 1 июлдан эътиборан ҳисобланган солиқ суммасидан ҳисобга олинмайдиган ҚҚС суммасининг ошиб кетиши натижасида ҳосил бўлган солиқ суммаси қайтарилади.

II. Бевоқифа солиқлар

Бевоқифа солиқларнинг аҳамияти ошди. Улар бўйича тушумлар – 31,7 трлн сўмни ташкил этди, бир йилда ўсдиш – 2 баравардан ортиқ. Натижада, бюджетдаги улуши 19%дан 27%гача ўсди.

Бевоқифа солиқлардан даромадларнинг ошиши аввало **жисмоний шахслардан олинмайдиган даромад солиғи** бўйича тушумларнинг ошгани билан боғлиқ. Солиқ ставкаси икки баравардан кўп ошганига қарамай, ЖШДС бўйича тушумлар 6,4 трлн сўмдан 12,7 трлн сўмгача ошди.

Фойда солиғидан тушумлар деярли 5 баравар ўсди. 2019 йил якунига кўра улар камида 16,4 трлн сўмни ташкил этади, гарчи бир йил олдин улар 3,3 трлн сўм миқдоридан тушган бўлса ҳам. Қуйидагилар фойда солиғи бўйича тушумлар ошишининг асосий омиллари бўлди:

- кон-қазиб олиш компанияларининг янги солиқ тизимига ўтиши;
- айланмадан 3,2% миқдоридан

мажбурий ажратмалар бекор қилиниши сабабли йирик компаниялар фойдасининг ўсиши (2019 йил шартларида 6 трлн сўмдан кўп);

- давлат улушига эга бўлмаган солиқ тўловчилар учун ягона ижтимоий тўловнинг пасайтирилиши (25%дан 12%гача),

- солиқни тўловчилар сонининг ортиши. Фойда солиғи бўйича янги солиқ тўловчилар (41,2 минг корхона) ҳисобига даромадлар 1,6 трлн сўмни, яъни тушумлар умумий суммасининг тахминан 10%ини ташкил қилди.

- Норезидентларга тўланадиган даромадлардан ташқари **дивиденд** шаклидаги даромадларга солиқ ставкасининг 10 фоиздан 5 фоизгача камайтирилиши (ҳам юридик шахслар, ҳам жисмоний шахслар бўйича), ушбу манба бўйича тушумларнинг камайтиришига олиб келмади. 2018 йилда тушумлар 616,1 млрд сўмни ташкил этган бўлса, 2019 йилда улар 838,7 млрд сўмни ташкил қилди.

III. Ресурс солиқлари ва мол-мулк солиғи

2019 йилда ресурс солиқлари ва мол-мулк солиғи бўйича даромадлар 19,7 трлн сўмни ташкил этди – ўсиш – 1,5 баравар. Уларнинг бюджетга тушумлардаги улуши ўтган йилга нисбатан 16%дан 18%гача ошди.

Юридик шахслардан олинмайдиган мол-мулк солиғининг 5 фоиздан 2 фоизгача пасайтирилиши тушумларнинг 1,9 трлн сўмдан 1 трлн сўмгача қисқаришини назарда тулган эди. Бироқ, солиқ базасининг ошганлиги (7 баравар) туфайли 2019 йилда мазкур солиқ бўйича даромад 1,6 трлн сўмни ташкил этди. Бунда янги солиқ тўловчилардан (55 705 та корхона) тушумлар қарийб 629 млрд сўмни ёки умумий тушумларнинг учдан бир қисмини ташкил қилди.

Юридик шахслардан олина-

диган ер солиғи тўловчилари сони 2018 йил билан солиштирганда 5,8 мартага ошди ва 74 707 та корхонани ташкил этди, солиқ тўловчилар доирасининг кенгайиши ҳисобига солиқ тушуми 298,4 млрд сўмга ошди.

Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ бўйича бу рақам 14,8 марта ва 50 898 та корхонани ташкил қилди. Бу тушумларнинг 33,5 млрд сўмга ўсишини таъминлади.

Ер қазирдан фойдаланганлик учун солиқ бўйича тушумлар 2019 йилда 4,2 трлн сўмга ошди ва 12,6 трлн сўмни ташкил этди.

Ягона ер солиғи бўйича тушумлар 2019 йилда 273,1 млрд сўмни ташкил этди.

mf.uz сайти материали асосида.

УШБУ СОНДА:

• УСТУВОРЛИКЛАР

– 2019 йилда иқтисодиётга солиқ юки камайди
– Юридик ва жисмоний шахсларга солиқ солиш тартибига 2020 йил 1 январдан киритилаётган ўзгаришлар тўғрисида ахборот

1-2, 5-12-бетлар

• БОЖХОНА

– Бизнес учун янги имкониятлар «дарча»си
1, 15-16-бетлар

• ЎЗБЕКИСТОН ҚОНУНЧИЛИГИДАГИ ЯНГИЛИКЛАР

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни
– «Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексини қабул қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг

айрим қонун ҳужжатларига ўзгаришлар ва кўшимча киритиш, шунингдек айрим қонун ҳужжатларини ўз кучини йўқотган деб топиш тўғрисида» (Кўчирма)

3-4-бетлар

• БУХГАЛТЕРГА ТАВСИЯЛАР

– Ягона ижтимоий тўлов: тўловчилар, ҳисоб-китоб қилиш тартиби, тўлаш муддатлари
13-14-бетлар

Тахририят аноним хатларга муносабат билдирмаслиққа ҳақли, лекин қонун ҳужжатларида белги-лангандан ташқари ҳолларда респондентнинг хоҳишига кўра у ҳақдаги ахборотни учинчи шахсларга бермаслиғи мумкин.

«СБХ» газетасида эълон қилинган материалларни тўлиқ ёки қисман кўчириб босиш, электрон ва бошқа манбаларда кўпайтириш, тарқатишга фақат «NORMA davriy nashrigi» МЧЖ билан тузилган шартнома асосида йўл қўйилади.

34) Ўзбекистон Республикасининг 2016 йил 29 декабрда қабул қилинган «Тадбиркорлик фаолиятининг жадал ривожланишини таъминлашга, хусусий мулкни ҳар томонлама ҳимоя қилишга ва ишбилармонлик муҳитини сифат жиҳатидан яхшилашга доир қўшимча чора-тадбирлар қабул қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-418-сонли Қонуни-нинг 10-моддаси;

35) Ўзбекистон Республикасининг 2017 йил 18 апрелда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-429-сонли Қонуни-нинг 15-моддаси;

36) Ўзбекистон Республикасининг 2017 йил 14 сентябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш, шунингдек айрим қонун ҳужжатларини ўз кучини йўқотган деб топиш тўғрисида»ги УРҚ-446-сонли Қонуни-нинг 66-моддаси;

37) Ўзбекистон Республикасининг 2017 йил 16 октябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-448-сонли Қонуни-нинг 16-моддаси;

38) Ўзбекистон Республикасининг 2017 йил 30 декабрда қабул қилинган «Солиқ маъмуриятчилиги такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-455-сонли Қонуни-нинг 5-моддаси;

39) Ўзбекистон Республикасининг 2018 йил 9 январда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-459-сонли Қонуни-нинг 21-моддаси;

40) Ўзбекистон Республикасининг 2018 йил 23 июлда қабул қилинган «Баъзи давлат органлари ва ташкилотларнинг фаолияти такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-486-сонли Қонуни-нинг 26-моддаси;

41) Ўзбекистон Республикасининг 2018 йил 26 июлда қабул қилинган «Иқтисодийнинг жадал ривожланишини таъминлашга доир қўшимча чора-тадбирлар қабул қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-488-сонли Қонуни-нинг 3-моддаси;

42) Ўзбекистон Республикасининг 2018 йил 21 декабрда қабул қилинган «Қишлоқ ҳўжалигида экин майдонларидан самарали фойдаланиш механизми такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-506-сонли Қонуни-нинг 6-моддаси;

43) Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 8 январда қабул қилинган «Баъзи давлат органларининг фаолияти такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-512-сонли Қонуни-нинг 16-моддаси;

44) Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 9 январда қабул қилинган «Судларда давлат божини ундириш механизмлари такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-513-сонли Қонуни;

45) Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 15 январда қабул қилинган «Иқтисодий жиноятларга ва оммавий қиргин қуролини тарқатишни молиялаштиришга қарши курашиш механизмлари такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-516-сонли Қонуни-нинг 19-моддаси;

46) Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 18 февралда қабул қилинган «Хавфсизлик ва мудофаа соҳасидаги баъзи давлат органлари фаолияти такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-522-сонли Қонуни-нинг 37-моддаси;

47) Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 4 мартда қабул қилинган «Ер тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавобгарлик чоралари кучайтирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-526-сонли Қонуни-нинг 6-моддаси;

48) Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 20 мартда қабул қилинган «Мамлакатда ишбилармонлик муҳитини яхшилаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар қабул қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-531-сонли Қонуни-нинг 13-моддаси;

49) Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 30 августда қабул қилинган «Моддий маданий мерос объектларининг муҳофазаси қилиниши кучайтирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-560-сонли Қонуни-нинг 4-моддаси;

50) Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 5 сентябрда қабул қилинган «Хавфсизлик ва мудофаа соҳасидаги қонун ҳужжатлари такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-564-сонли Қонуни-нинг 14-моддаси;

51) Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 22 октябрда қабул қилинган «Кредиторларни ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш кучайтирилиши ҳамда тадбиркорлик фаолиятини молиялаштириш механизмлари такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-572-сонли Қонуни-нинг 8-моддаси;

52) Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 29 октябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардияси органлари фаолияти такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-575-сонли Қонуни-нинг 3-моддаси;

53) Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 12 ноябрда қабул қилинган «Баъзи давлат органларининг фаолияти такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-583-сонли Қонуни-нинг 12-моддаси;

54) Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 14 ноябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-584-сонли Қонуни-нинг 8-моддаси;

55) Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 3 декабрда қабул қилинган «Меҳнатга ҳақ тўлаш, пенсиялар ва бошқа тўловлар миқдорларини аниқлаш тартиби такомиллаштирилганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-586-сонли Қонуни-нинг 41-моддаси.

15-модда. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги манфаатдор вазирликлар, давлат кўмиталари ва идоралар билан биргаликда ушбу Қонуни-нинг ижросини, ижрочиларга етказилишини ҳамда моҳияти ва аҳамияти аҳоли ўртасида тушунтирилишини таъминласин.

16-модда. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси: ҳукумат қарорларини ушбу Қонунга мувофиқлаштирсин; давлат бошқаруви органлари ушбу Қонунга зид бўлган ўз норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини қайта кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъминласин.

17-модда. Ушбу Қонун расмий эълон қилинган кундан эътиборан қучга қиради.

Ўзбекистон Республикаси Президентини Ш.МИРЗИЁЕВ.

*Тошкент ш.,
2020 йил 7 январь
УРҚ-601-сон.*

ЎЗБЕКИСТОН
ҚОНУНЧИЛИГИДАГИ ЯНГИЛИКЛАРЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING
ҚОНУНИ**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING СОЛИҚ КОДЕКСИ
ҚАБУЛ ҚИЛИНИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING АЙРИМ ҚОНУН
ҲУЖЖАТЛАРИГА ЎЗГАРТИШЛАР ВА ҚЎШИМЧА КИРИТИШ,
ШУНИНГДЕК АЙРИМ ҚОНУН ҲУЖЖАТЛАРИНИ
ЎЗ КУЧНИ ИЎҚОТГАН ДЕБ ТОПИШ ТЎҒРИСИДА***Қонунчилик палатаси томонидан 2019 йил 9 декабрда қабул қилинган
Сенат томонидан 2019 йил 14 декабрда маъқулланган

(Кўчирма)**

1-модда. Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 23 сентябрда қабул қилинган «**Ер ости бойликлари тўғрисида**»ги 2018-ХII-сонли Қонуни (Ўзбекистон Республикасининг 2002 йил 13 декабрда қабул қилинган 444-III-сонли Қонуни тахририда) 21-моддаси қуйидаги мазмундаги қисмлар билан тўлдирилсин:

«Фойдали қазилмаларни қидириш, разведка қилиш ва қазиб олиш учун ер қаъри участкаларидан фойдаланиш ҳуқуқи учун лицензия олган ер қаъридан фойдаланувчилар имзоли бонус ва тижоратбоп топилма бонусини тўлайди. Бонус ер қаъридан фойдаланувчи томонидан амалга ошириладиган бир марталик тўловдир.

Давлат бошқаруви органлари бонуслар тўламайди.

Имзоли бонус ер қаъридан фойдаланувчининг тегишли лицензия асосида фойдали қазилмаларни аниқлаш ва разведка қилиш бўйича фаолиятни амалга ошириш ҳуқуқи учун бир марталик қатъий белгиланган тўловидир.

Имзоли бонуснинг энг кам миқдори фойдали қазилманинг турига қараб қуйидаги миқдорларда белгиланади:

углеводородлар конларини қидириш ва разведка қилиш ҳуқуқи – базавий ҳисоблаш миқдорининг беш минг баравари; олтин қидириш ва разведка қилиш ҳуқуқи – базавий ҳисоблаш миқдорининг бир минг баравари;

қимматбахо (олтиндан ташқари), нобъ ва асл металл конларини қидириш ва разведка қилиш ҳуқуқи – базавий ҳисоблаш миқдорининг беш юз баравари;

рудалли фойдали қазилмалар конларини қидириш ва разведка қилиш ҳуқуқи (бундан олтин, қимматбахо, нобъ ва асл металл конларини қидириш ва разведка қилиш ҳуқуқи мустасно) – базавий ҳисоблаш миқдорининг икки юз эллик баравари;

норуда фойдали қазилмалар конларини қидириш ва разведка қилиш ҳуқуқи – базавий ҳисоблаш миқдорининг эллик баравари.

Имзоли бонус лицензия олинган кундан эътиборан ер қаъридан фойдаланувчи томонидан ўттиз кундан кечиктирмай солиқни ҳисобга олиш жойидаги солиқ органларига тўланади.

Тижоратбоп топилма бонуси тегишли лицензияда кўрсатилган ер қаъри участкасида фойдали қазилма конларининг ҳар бир тижоратбоп топилмаси учун, шу жумладан дастлабки белгиланган ажратиб олинаётган захираларни қўлайтиришга олиб келувчи конларда қўшимча қидириш ўтказиш чоғида фойдали қазилмалар топилмаси учун тўланадиган тўловдир. Тижоратбоп топилма бонуси, агар аввал мазкур кон бўйича тижоратбоп топилма бонуси тўланмаган бўлса, фойдали қазилмаларни кавлаб олиш ҳуқуқини олишда ер қаъридан фойдаланувчилар томонидан ҳам тўланади.

Фойдали қазилма конларини кейинчалик уларни кавлаб олишни назарда тутмайдиган қидириш ўтказишда тижоратбоп топилма бонуси тўланмайди.

Вакolatли давлат органи томонидан тасдиқланган конда фойдали қазилмаларнинг қазиб олинадиган захиралари ҳажми тижоратбоп топилма бонусини ҳисоблаб чиқариш объектидир.

Фойдали қазилмалар захираларининг қазиб олинадиган ҳажмининг қиймати тижоратбоп топилма бонусини ҳисоблаб чиқариш базасидир. Фойдали қазилмалар захираларининг қазиб олинадиган ҳажмининг қиймати қуйидагича ҳисоблаб чиқилади:

Товар бозорларида устун мавқени эгаллаб турган ҳўжалик юритувчи субъектларнинг давлат реестрига киритилган ер қаъридан фойдаланувчилар учун – фойдали қазилманинг мазкур тури учун тасдиқланган декларация қилинган нархи бўйича;

бошқа ер қаъридан фойдаланувчилар учун – қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда халқаро биржада белгиланган биржа нархи бўйича, ҳажон бозоридан нарх мавжуд бўлмаган тақдирда эса фойдали қазилмалар захираларининг қазиб олинадиган ҳажмининг қиймати – белгиланган тартибда келишилган тегишли конни сановат йўсинида ўзлаштириш бўйича техник-иқтисодий асосларда назарда тутилган кавлаб олишнинг ишлаб чиқариш таннархидан келиб чиқиб, уни 20 фоиз оширган ҳолда.

Тижоратбоп топилма бонуси углеводородлар, қимматбахо ва нобъ металл, рудали ва норуда фойдали қазилмаларни қазиб олиш ҳуқуқи учун лицензияни беришда қазиб олинаётган фойдали қазилмалар ҳажмининг баҳосига нисбатан 0,1 фоиз миқдоридан белгиланади.

Фойдали қазилмалар захираларининг қазиб олинадиган ҳажмининг қийматини аниқлаш ва тижоратбоп топилма бонусини тўлаш тартиби қонун ҳужжатларида белгиланади.

Тижоратбоп топилма бонусининг ҳисоб-китоби солиқ бўйича ҳисобга олиш жойидаги солиқ органларига фойдали қазилмаларни кавлаб олиш учун ер қаъри участкаларидан фойдаланиш ҳуқуқини берадиган лицензия олинган кундан эътиборан йигирма беш кундан кечиктирмай ер қаъридан фойдаланувчилар томонидан тақдим этилади.

Тижоратбоп топилма бонусини тўлаш фойдали қазилмаларни кавлаб олиш учун ер қаъри участкаларидан фойдаланиш ҳуқуқини берадиган лицензия олинган кундан эътиборан тўқсон кундан кечиктирмай амалга оширилади.

Агар тижоратбоп топилма бонусининг суммаси ер қаъридан

*Ушбу ҳужжат Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (lex.uz) расман эълон қилинган ва 8.01.2020 йилдан кучга кирди.

**Ушбу Қонун «СБХ»да кўчирмада берилмоқда. Ҳужжатнинг тўлиқ матни билан «Notus» АҚТ ва nrm.uz сайтида танишиш мумкин.

фойдаланганлик учун солиқнинг йиллик суммасидан ошса, Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси томонидан тижоратбоп топилма бонусини уч йилгача муддатда бўлиб-бўлиб тўлаш имкони берилади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитаси ҳар чорақда Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитасига ер қаъри участкаларидан фойдаланиш ҳуқуқи учун лицензия берилган ер қаъридан фойдаланувчилар тўғрисидаги ахборотни тақдим этиб боради.

Имзоли бонус ва тижоратбоп топилма бонуси суммаси Ўзбекистон Республикасининг республика бюджетига ўтказилади».

2-модда. Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 30 апрелда қабул қилинган «**Фермер хўжалиги тўғрисида**»ги 602-I-сонли Қонуни (Ўзбекистон Республикасининг 2004 йил 26 августда қабул қилинган 662-II-сонли Қонуни таҳририда) 27-моддасининг матни қуйдаги таҳрирда баён этилсин:

«Қонун ҳужжатларига мувофиқ фермер хўжалиги Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетига ва давлат мақсадли жамғармаларига солиқлар, йиғимлар ва бошқа тўловлар тўлайди.

Фермер хўжалигининг фойдаси солиқлар, йиғимлар ва бошқа тўловлар тўланганидан кейин фермер хўжалиги бошлигининг тасарруфига ўтади».

3-модда. Ўзбекистон Республикасининг 2000 йил 25 майда қабул қилинган «**Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида**»ги 69-II-сонли Қонуни (Ўзбекистон Республикасининг 2012 йил 2 майда қабул қилинган УРҚ-328-сонли Қонуни таҳририда) 44-моддаси биринчи қисмининг тўртинчи хатбошии чиқариб ташлансин.

4-модда. Ўзбекистон Республикасининг 2011 йил 30 декабрда қабул қилинган «**Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида**»ги УРҚ-313-сонли Қонунига қуйдаги ўзгартишлар киритилсин:

1) 4-модда чиқариб ташлансин;

2) 5-модданин иккинчи қисмидаги «4-моддаси 28-бандининг Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодекси 308-моддасининг 6-бандини чиқариб ташлаш ва ушбу моддани иккинчи қисм билан тўлдиршига доир қисми 2012 йил 1 августдан эътиборан амалга киритилади» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

5-модда. Ўзбекистон Республикасининг 2012 йил 26 апрелда қабул қилинган «**Оилавий тадбиркорлик тўғрисида**»ги УРҚ-327-сонли Қонуни 26-моддасининг матни қуйдаги таҳрирда баён этилсин:

«Оилавий корхона қонун ҳужжатларида белгиланадиган тартибда солиқлар, йиғимлар ва бошқа тўловлар тўлайди.

Оилавий корхонанинг фойдаси солиқлар, йиғимлар ва бошқа тўловлар тўланганидан кейин унинг иштирокчилари тасарруфига ўтади».

6-модда. Ўзбекистон Республикасининг 2014 йил 4 декабрда қабул қилинган «**Солиқ ва бюджет сибсатининг 2015 йилга мўлжалланган асосий йўналишлари қабул қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида**»ги УРҚ-379-сонли Қонунига қуйдаги ўзгартишлар киритилсин:

1) 4-модда чиқариб ташлансин;

2) 5-модданин иккинчи қисми чиқариб ташлансин.

7-модда. Ўзбекистон Республикасининг 2016 йил 27 декабрда қабул қилинган «**Солиқ ва бюджет сибсатининг 2017 йилга мўлжалланган асосий йўналишлари қабул қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида**»ги УРҚ-417-сонли Қонунига қуйдаги ўзгартишлар киритилсин:

1) 4-модда чиқариб ташлансин;

2) 5-модданин иккинчи қисми чиқариб ташлансин.

8-модда. Ўзбекистон Республикасининг 2017 йил 13 июнда қабул қилинган «**Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш, шунингдек айрим қонун ҳужжатларини ўз кучини йўқотган деб топиш тўғрисида**»ги УРҚ-436-сонли Қонунига қуйдаги ўзгартишлар киритилсин:

1) 29-модда чиқариб ташлансин;

2) 43-модданин учинчи қисмидаги «29-моддасининг 1-9-бандлари» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

9-модда. Ўзбекистон Республикасининг 2017 йил 29 декабрда қабул қилинган «**Солиқ ва бюджет сибсатининг 2018 йилга мўлжалланган асосий йўналишлари қабул қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида**»ги УРҚ-454-сонли Қонунига қуйдаги ўзгартишлар киритилсин:

1) 2-модда чиқариб ташлансин;

2) 5-модданин иккинчи қисми чиқариб ташлансин.

10-модда. Ўзбекистон Республикасининг 2018 йил 3 январда қабул қилинган «**Айрим давлат органлари фаолияти такомиллаштирилиши, шунингдек фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш кафолатларини таъминлашга доир қўшимча чора-тадбирлар қабул қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида**»ги УРҚ-456-сонли Қонунига қуйдаги ўзгартишлар киритилсин:

1) 30-модда чиқариб ташлансин;

2) 38-модданин иккинчи қисми чиқариб ташлансин.

11-модда. Ўзбекистон Республикасининг 2018 йил 18 апрелда қабул қилинган «**Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида**»ги УРҚ-476-сонли Қонунига қуйдаги ўзгартишлар киритилсин:

1) 52-модда чиқариб ташлансин;

2) 62-модданин учинчи қисмидаги «52-моддасининг 6 ва 10-бандлари» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

12-модда. Ўзбекистон Республикасининг 2018 йил 11 октябрда қабул қилинган «**Юридик ёрдам ва ҳуқуқий хизматлар кўрсатиш тизими такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида**»ги УРҚ-497-сонли Қонунига қуйдаги ўзгартишлар киритилсин:

1) 6-модда чиқариб ташлансин;

2) 8-модданин иккинчи қисмидаги «ҳамда 6-моддаси» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

13-модда. Ўзбекистон Республикасининг 2018 йил 24 декабрда қабул қилинган «**Солиқ ва бюджет сибсатининг 2019 йилга мўлжалланган асосий йўналишлари қабул қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида**»ги УРҚ-508-сонли Қонунига қуйдаги ўзгартишлар киритилсин:

1) 2-модда чиқариб ташлансин;

2) 5-модданин иккинчи қисми чиқариб ташлансин.

14-модда. Қуйдагилар ўз кучини йўқотган деб топилсин:

1) Ўзбекистон Республикасининг 2003 йил 11 декабрда қабул қилинган «**Хусусий корхона тўғрисида**»ги 558-II-сонли Қонунининг 24-моддаси;

2) Ўзбекистон Республикасининг 2007 йил 25 декабрда қабул қилинган «**Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексини тасдиқлаш тўғрисида**»ги УРҚ-136-сонли Қонуни;

3) Ўзбекистон Республикасининг 2008 йил 29 декабрда қабул қилинган «**Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида**»ги УРҚ-196-сонли Қонуни;

4) Ўзбекистон Республикасининг 2009 йил 9 сентябрда қабул қилинган «**Қимматли қозғалар бозори тўғрисида**»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни қабул қилинганлиги муносабати

билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар киритиш ҳақида»ги УРҚ-216-сонли Қонуннинг 9-моддаси;

5) Ўзбекистон Республикасининг 2009 йил 10 сентябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 256-моддасига ўзгартиш ва қўшимча киритиш тўғрисида»ги УРҚ-217-сонли Қонуни;

6) Ўзбекистон Республикасининг 2009 йил 22 декабрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-238-сонли Қонунининг 16-моддаси;

7) Ўзбекистон Республикасининг 2009 йил 25 декабрда қабул қилинган «Қишлоқ ва сув хўжалигида иқтисодий ислохотлар чуқурлаштирилганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-240-сонли Қонунининг 12-моддаси;

8) Ўзбекистон Республикасининг 2009 йил 30 декабрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-241-сонли Қонуни;

9) Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 20 майда қабул қилинган «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 28-моддасига, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 180 ва 275-моддаларига ўзгартишлар киритиш ҳақида»ги УРҚ-247-сонли Қонунининг 2-моддаси;

10) Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 9 сентябрда қабул қилинган «Фуқароларнинг пенсия таъминоти тизими такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-254-сонли Қонунининг 9-моддаси;

11) Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 14 сентябрда қабул қилинган «Адлия органлари ва муассасалари фаолияти такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-255-сонли Қонунининг 10-моддаси;

12) Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 15 сентябрда қабул қилинган «Давлат солиқ хизмати органлари тизими янада модернизация қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-256-сонли Қонунининг 5-моддаси;

13) Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 17 сентябрда қабул қилинган «Баҳолаш фаолияти такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-257-сонли Қонунининг 10-моддаси;

14) Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 6 октябрда қабул қилинган «Монополияга қарши давлат органи қайта ташкил этилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-264-сонли Қонунининг 4-моддаси;

15) Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 24 декабрда қабул қилинган «Солиқ ва бюджет сўвбатининг 2011 йилга мўлжалланган асосий йўналишлари қабул қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-274-сонли Қонунининг 4-моддаси;

16) Ўзбекистон Республикасининг 2011 йил 4 январда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-278-сонли Қонунининг 15-моддаси;

17) Ўзбекистон Республикасининг 2011 йил 13 сентябрда қабул қилинган «Тадбиркорлик субъектлари фаолиятини текширишлар қисқартирилганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-295-сонли Қонунининг 5-моддаси;

18) Ўзбекистон Республикасининг 2011 йил 26 декабрда қабул қилинган «Интеллектуал мулк тўғрисидаги қонун ҳужжатлари такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-312-сонли Қонунининг 8-моддаси;

19) Ўзбекистон Республикасининг 2012 йил 10 апрелда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-322-сонли Қонунининг 4-моддаси;

20) Ўзбекистон Республикасининг 2012 йил 10 сентябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-329-сонли Қонунининг 5-моддаси;

21) Ўзбекистон Республикасининг 2012 йил 25 декабрда қабул қилинган «Солиқ ва бюджет сўвбатининг 2013 йилга мўлжалланган асосий йўналишлари қабул қилинганлиги, шунингдек солиқ ҳисоботини тақдим этиш даврийлиги қисқартирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-343-сонли Қонунининг 4-моддаси;

22) Ўзбекистон Республикасининг 2012 йил 29 декабрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-345-сонли Қонунининг 20-моддаси;

23) Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил 7 октябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш, шунингдек айрим қонун ҳужжатларини ўз қучини йўқотган деб топиш тўғрисида»ги УРҚ-355-сонли Қонунининг 28-моддаси;

24) Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил 25 декабрда қабул қилинган «Солиқ ва бюджет сўвбатининг 2014 йилга мўлжалланган асосий йўналишлари қабул қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-359-сонли Қонуни;

25) Ўзбекистон Республикасининг 2014 йил 20 январда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-365-сонли Қонунининг 23-моддаси;

26) Ўзбекистон Республикасининг 2014 йил 4 сентябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-373-сонли Қонунининг 27-моддаси;

27) Ўзбекистон Республикасининг 2014 йил 11 декабрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-381-сонли Қонунининг 21-моддаси;

28) Ўзбекистон Республикасининг 2015 йил 20 августда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига хусусий мулкни, тадбиркорлик субъектларини ишончли ҳимоя қилиши янада қучайтиришга, уларни жадал ривожлантириш йўлидаги тўсиқларни бартараф этишга қаратилган ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-391-сонли Қонунининг 36-моддаси;

29) Ўзбекистон Республикасининг 2015 йил 29 декабрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-396-сонли Қонунининг 32-моддаси;

30) Ўзбекистон Республикасининг 2015 йил 31 декабрда қабул қилинган «Солиқ ва бюджет сўвбатининг 2016 йилга мўлжалланган асосий йўналишлари қабул қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-398-сонли Қонуни;

31) Ўзбекистон Республикасининг 2016 йил 25 апрелда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-405-сонли Қонунининг 21-моддаси;

32) Ўзбекистон Республикасининг 2016 йил 23 сентябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-411-сонли Қонунининг 19-моддаси;

33) Ўзбекистон Республикасининг 2016 йил 26 декабрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги УРҚ-416-сонли Қонунининг 18-моддаси;

норуда фойдали қазилмалар бўйича эса – қазиб олиш амалга оширилган жойдаги солиқ органларига қуйидаги муддатларда тақдим этилади:

юридик шахслар томонидан – ортиб борувчи якун билан ҳар ойда, ҳисобот давридан кейинги ойнинг 20-санасидан кечиктирмай, йил якунлари бўйича эса – йиллик молиявий ҳисобот тақдим этиладиган муддатда;

жисмоний шахслар томонидан – йилда бир марта, солиқ давридан кейинги йилнинг 1 февралидан кечиктирмай.

Солиқни тўлаш қуйидагича амалга оширилади:
юридик шахслар томонидан – ҳар ойда кейинги ойнинг 20-санасидан кечиктирмай, йил якунлари бўйича эса – йиллик молиявий ҳисобот тақдим этиладиган муддатдан кечиктирмай;

жисмоний шахслар томонидан – солиқ ҳисоботини тақдим этиш муддатидан кечиктирмай.

11.8. Қўшимча фойда солиғи бекор қилинди.

12. Солиқ тўловчиларнинг айрим тоифалари учун солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятлари

Солиқ кодексига қуйидагилар кўзда тутилган:

12.1. Тўғридан-тўғри хусусий хорижий инвестициялар иштирокидаги юридик шахсларга солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятлари, бунда ушбу юридик шахсларга солиқ солиш шартлари ва уларнинг солиқ имтиёзларидан фойдаланиш тартиби кўзда тутилган.

Тўғридан-тўғри хусусий хорижий инвестицияларни жалб қилган ҳолда ташкил этилган ва қонун ҳужжатларида белгиланган рўйхат бўйича иқтисодий тармоқларида маҳсулот ишлаб чиқариш (хизмат кўрсатиш)га ихтисослашган юридик шахслар, Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори билан белгиланган муддатга, киритган тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларнинг ҳажмидан келиб чиқиб, ер солиғи, мол-мулк солиғи ва сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқларни тўлашдан озод этилган.

12.2. Махсус иқтисодий зоналар иштирокчиларига солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятлари, бунда уларни солиққа тортишнинг шартлари ва уларнинг солиқ имтиёзларидан фойдаланиш тартиблари кўзда тутилган.

Махсус иқтисодий зоналар иштирокчиларига Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори билан белгиланган муддатга, киритган хорижий инвестицияларининг ҳажмидан келиб чиқиб, ер солиғи, мол-мулк солиғи ва сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқларни тўлашдан озод этиш тарзида имтиёзлар тақдим этилган.

Махсус иқтисодий зоналар иштирокчилари Солиқ кодексига мувофиқ қўшилган қиймат солиғи ва бошқа солиқлар бўйича имтиёзлардан фойдаланиши мумкин.

12.3. Маҳсулот тақсимотида оид битим доирасида амалга ошириладиган фаолиятга солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятлари.

Хорижий инвесторлар учун маҳсулот тақсимоти оид битимнинг амал қилиш муддати давомида қўшилган қиймат солиғини тўлаш жорий қилинмоқда. Мазкур норма 2020 йилнинг 1 январидан кейин тузилган маҳсулот тақсимотида оид битимларга нисбатан қўлланилади.

12.4. Адвокатлар коллегияси, адвокатлик фирмалари,

адвокатлик бюрolari ва адвокатларга солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятлари сақланиб қолинмоқда.

12.5. Хусусий амалиёт билан шуғулланадиган нотариусларга солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятлари жорий этилмоқда. Бунда хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариуслар меҳнатга ҳақ тўлаш тарзида олинadиган даромадлар қисмида белгиланган ставкалар бўйича ижтимоий солиқ ва жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғини тўлаши назарда тутилади.

Хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариус зиммасига ходимларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш қисмида жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғини ва ижтимоий солиқни ҳисоблаб чиқариш ҳамда тўлаш мажбурияти юклатилади.

Хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариуслар нотариал хизматлар кўрсатиш бўйича қўшилган қиймат солиғини тўлашдан озод этилади.

Хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариуслар фойда солиғини белгиланган ставка бўйича тўлайди. Бунда фойда солиғини ҳисоблаб чиқариш, солиқ ҳисоботларини тақдим этиш ва солиқни тўлаш йилига бир марта, ҳисобот давридан кейинги йилнинг 1 мартдан кечиктирмай амалга оширилади.

Фойда солиғини ҳисоблаб чиқаришда Солиқ кодексининг 43-бобида назарда тутилган даромадларнинг барча турлари хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариусларнинг даромадлари деб эътироф этилади.

Нотариал фаолиятни амалга ошириш билан боғлиқ харажатлар чегириладиган харажатлар жумласига киритилади. Бунда чегирилмайдиган харажатлар Солиқ кодексининг 317-моддасига мувофиқ аниқланади.

Фойда солиғи тўланганидан кейин хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариуснинг тасарруфида қолган фойда солиқ солиш мақсадида дивидендларга тенглаштирилади.

Янги тахрирдаги Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг моҳиятини мазкур хатда кўрсатилган асосий ўзгаришларга алоҳида эътибор берган ҳолда солиқ тўловчилар ва аҳолига етказилиши сўралади.

Молия вазири ўринбосари

Д. СУЛТОНОВ.

06/04-01-32/3953-сон

Давлат солиқ қўмитаси раисининг биринчи ўринбосари

М.МИРЗАЕВ.

12-37999-сон

Тошкент ш., 2019 йил 30 декабрь.

ЮРИДИК ВА ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРГА СОЛИҚ СОЛИШ ТАРТИБИГА 2020 ЙИЛ 1 ЯНВАРДАН КИРИТИЛАЁТГАН ЎЗГАРИШЛАР ТЎҒРИСИДА АХБОРОТ

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси 2020 йилнинг 1 январидан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодекси (янги таҳрирда) амалга киритилишини маълум қилади. Шу муносабат билан юридик ва жисмоний шахсларга солиқ солиш тартибига киритилган асосий ўзгаришларни маълум қиламиз.

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг электрон нусхаси Молия вазирлигининг (www.mf.uz) ва Давлат солиқ қўмитасининг (www.soliq.uz) сайтларида жойлаштирилган.

Солиқ кодексининг (янги таҳрирда) қабул қилиниши муносабати билан солиқ ҳисоботларининг янги шакллари ишлаб чиқилади. Солиқ ҳисоботи шакллари Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида ҳуқуқий экспертизадан ва давлат рўйхатидан ўтказилгандан сўнг барча солиқ тўловчиларга етказилади.

Акциз солиғи, ер солиғи, сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ ставкалари, мулкни ижарага берувчи жисмоний шахслар учун ижара тўловининг энг кам ставкалари, яқка тартибдаги тадбиркорлар учун жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг қатъий белгиланган миқдори, маҳаллий йиғимларнинг чегаравий ставкалари, автотранспорт воситалари сотиб олинганда ва (ёки) вақтинчалик олиб қирилганда ички ишлар органларида уларни рўйхатдан ўтказганлик учун автотранспорт восита-

лари эгалари (фойдаланувчилари) томонидан тўланадиган йиғимлар ва хорижий давлатлар автотранспорт воситаларининг Ўзбекистон Республикаси ҳудудига кириши ва ҳудуддан транзит ўтиши учун йиғимлар ставкалари 2019 йил 9 декабрдаги «Ўзбекистон Республикасининг 2020 йилдаги Давлат бюджети тўғрисида»ги ўРҚ-589-сонли Ўзбекистон Республикаси Қонуни билан тасдиқланган.

Ер солиғи бўйича 2020 йил учун солиқ ҳисоботи қишлоқ хўжалигига мўлжалланмаган ерлар қисми бўйича 2019 йилда амалда бўлган шакллар бўйича ер участкаси жойлашган жойидаги солиқ органларига тақдим этилади.

Мол-мулк солиғи ва сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқнинг 2020 йил учун мўлжалланаётган суммаси тўғрисидаги ҳисобот 2019 йилда амалда бўлган шаклда тақдим этилади.

2019 йил учун солиқ ҳисоб-китоблари Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг янги таҳририда назарда тутилган муддатларда 2019 йилда амал қилган шакл ва тартибда тақдим этилади.

I. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1. Ягона ижтимоий тўлов ўрнига ижтимоий солиқ, ягона солиқ тўлови ўрнига – айланмадан солиқ, қатъий белгиланган солиқ ўрнига – жисмоний шахсларнинг даромадларига, уларга қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда илгари берилган имтиёз ва солиқни ҳисоблаш хусусиятларини сақлаб қолган ҳолда, қатъий белгиланган миқдорда солиқ жорий этилади.

2. Солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар бўйича имтиёзлар, шунингдек солиқлар бўйича пасайтирилган ставкалар қуйидаги муддатларда амал қилади:

Ўзбекистон Республикасининг 2007 йил 25 декабрдаги ўРҚ-136-сонли Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси билан тақдим этилган ва белгиланган имтиёзлар ва ставкалар 2020 йил 1 апрелгача;

Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари билан тақдим этилган имтиёзлар ва ставкалар, уларнинг амал қилиш муддати тугагунга қадар.

3. Солиқ кодекси таркибидан давлат божи, товарларнинг айрим турларини (алкоголли ичимликлар) сотиш ҳуқуқи учун йиғимлар бўлиmlари чиқарилди, улар «Давлат божи тўғрисида» ги Ўзбекистон Республикасининг алоҳида қонунда назарда тутилади.

4. Бир марталик хусусиятдаги махсус тўловлар бўлган ер қаъридан фойдаланувчилар учун бонуслар (имзоли бонус ва тижоратбон бонус) Солиқ кодексидан «Ер ости бойликлари тўғрисида» ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўтказилади.

5. Солиқ тўловчилар 2020 йил 1 апрелгача 2020 йил учун солиқ солиш мақсадлари учун ҳисоб сибёсатини ишлаб чиқишлари шарт. Солиқ мақсадлари учун ҳисоб-китоб сибёсати солиқ тўловчи томонидан мустақил равишда ихтиёрий шаклда белгиланади ва раҳбарнинг буйруғи билан тасдиқланади.

6. Кўйидагилар учун махсус солиқ режимлари бекор қилинди:

а) бозорлар учун, уларни умумбелгиланган солиқларни тўлашга ўтказган ҳолда. 2020 йил 1 январдан бошлаб бозорлар аввалги солиқ тўлаш тартиби (даромаднинг 50 фоизи) ўрнига кўйидагиларни тўлайди:

умумдавлат солиқларини (агар реализация ҳажми 2019 йилда 1 млрд сўмдан ошган бўлса) – юридик шахслардан олиннадиган ер солиғи, юридик шахсларнинг мол-мулкига олиннадиган солиқ, сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ, қўшилган қиймат солиғи ва 20 фоизли оширилган ставкада фойда солиғини;

айланмадан солиқни (реализация ҳажми 2019 йилда 1 млрд сўмдан кам бўлганда), шунингдек юридик шахслардан олиннадиган ер солиғи, юридик шахсларнинг мол-мулк солиғи ва сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқни;

б) концерт-томоша фаолияти билан шуғулланувчи жисмоний шахслар учун, уларга жисмоний шахслардан даромад солиғини тўлашни жорий этган ҳолда.

Концерт-томоша фаолияти билан шуғулланувчи юридик шахслар учун айланмадан солиқ (реализация ҳажми 2019 йилда 1 млрд сўмдан кам бўлганда) ёки умумбелгиланган тартибда тўланадиган солиқлар (реализация ҳажми 2019 йилда 1 млрд сўмдан ошганда) киритилади.

Шу билан бирга, ушбу фаолиятни амалга ошириш ҳуқуқи учун олиннадиган давлат божининг миқдори деярли 4 барабар камайтирилди;

в) қишлоқ хўжалиғи ишлаб чиқарувчилари учун, уларни умумбелгиланган солиқ тўлашга ёки айланмадан солиқ тўлашга ўтказиш билан. Шу билан бирга, ушбу тоифадаги солиқ тўловчилар учун фойда солиғининг ноль ставкаси белгиланади, қишлоқ хўжалиғи маҳсулотларини сақлаш

учун ишлатиладиган мол-мулк қисми бўйича мол-мулк солиғидан ва томчилатиб сўғориш тизими жорий этилган ерлар учун ер солиғидан имтиёзлар тақдим этилади.

7. Яқка тартибдаги тадбиркорлар учун декларация асосида жисмоний шахслардан олиннадиган даромад солиғини тўлашни ёки 2020 йилдан бошлаб ўртача 25 фоизгача пасайтириладиган қатъий белгиланган миқдорда солиқ тўлашни танлаш ҳуқуқи берилди. Декларация асосида ёки қатъий белгиланган миқдорда солиқни танлаш ва тўлашнинг батафсил тартиби ушбу қўшма хатнинг 3.9-бандида келтирилган.

8. Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг янги таҳририда ҳисобварақ-фактуралар қоида тарихисига электрон кўринишда расмийлаштирилиши белгиланган.

2020 йил 1 январдан бошлаб товарларни (хизматларни) сотишда хўжалик юрأتувчи субъектлар ҳисобварақ-фактураларни электрон шаклда тақдим этиши ва қабул қилиши шарт. Солиқ тўловчилар электрон ҳисобварақ-фактуралар операторини ўз хоҳишларига кўра танлашлари мумкин.

Шу билан бирга, электрон ҳисобварақ-фактураларнинг алоҳида операторлари 2020 йил бошида ўз хизматларини бепул тақдим этадилар.

Кўп сонли солиқ тўловчиларни электрон ҳисоб операторларига улаш зарурати туфайли, 2020 йил 1 июлга қадар солиқ органлари белгиланган тартибни бузганлик учун жавобгарлик чораларини қўлламайдилар.

Давлат солиқ қўмитаси томонидан Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиғи билан биргаликда ҳисобварақ-фактураларни расмийлаштиришнинг, шу жумладан уларни қоғозда расмийлаштириш мумкин бўлган ҳолатларни ҳисобга олган ҳолда, янги тартиби етказилади. Ҳисобварақ-фактураларни тақдим этиш тартиби ҳуқуқий экспертизадан ва давлат рўйхатидан ўтказилишига қадар солиқ тўловчилар 2019 йилда амалда бўлган тартибни қўллашлари керак (*рўйхат рақами 3126, 2019 йил 21 январь*).

Шунга ўхшаш тартиб онлайн назорат-касса машиналаридан ва виртуал кассаларидан фойдаланишда ҳам қўлланилади.

II. СОЛИҚ МАЪМУРИЯТЧИЛИГИ МАСАЛАЛАРИ

1. Солиқ органларининг солиқ тўловчининг солиқ қарзини ундиришни унинг дебиторидан олиннадиган суммага қаратиш ҳуқуқи бекор қилинади.

2. Солиқ органларининг ортиқча тўланган ёки ортиқча ундирилган солиқларни ўз вақтида қайтариш учун жавобгарлиги кучайтирилди. Ортиқча ундирилган солиқ ва молиявий санкциялар суммалари, ушбу суммаларни ундириш (тўлаш) даврида амалда бўлган Марказий банкнинг қайта молиялаш ставкасидан келиб чиққан ҳолда ҳисобланган фоизларни ҳисобга олган ҳолда қайтарилади.

Айнан шу тартибда, ортиқча тўланган солиқ суммасини ўз вақтида қайтариш ва ортиқча ундирилган солиқ суммасини ҳисобга олиш (қайтариш) механизми жорий этилмоқда. Шу билан бирга, солиқ суммасини қайтаришда ҳар бир кечик-

тирилган кун учун солиқ органи томонидан солиқ тўловчига фоиз тўлаш назарда тутилди.

3. Солиқ органларига риск-тахлил асосида камерал солиқ текширувлари, сайёр солиқ текширувларини ва солиқ аудитини тайинлаш ҳуқуқини берадиган солиқ назоратини амалга оширишнинг янги тартиби назарда тутилган.

Солиқ органлари томонидан солиқ текширувлари фақат Солиқ кодексига назарда тутилган ва уларни ўтказиш тартибини белгилайдиган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинганидан кейин ўтказилиши мумкин. Хусусан, Солиқ кодекси солиқ текширувларининг кўйидаги турларини назарда тутди:

а) камерал солиқ текшируви (солиқ тўловчининг ҳисоботини солиқ органида ўрганиш ва уни божхона органлари,

суддан фойдаланиш учун белгиланган лимитлардан ортиқча сув олинганда (бундай ортиқча қисм бўйича);

сув ресурсларидан рухсат берувчи ҳужжатларсиз фойдаланилганда;

автотранспорт воситаларини ювишни амалга оширувчи корхоналар томонидан ер усти манбаларидан олинган сувдан фойдаланилганда.

10.3. Аксарият солиқ тўловчилар учун солиқ ҳисоботини тақдим этиш муддатлари сақлаб қолинмоқда.

Ўзбекистон Республикасида фаолиятини доимий муассасалар орқали амалга ошираётган Ўзбекистон Республикасининг норезидентлари бўлган юридик шахслар, шунингдек яқка тартибдаги тадбиркорлар учун солиқ ҳисоботини тақдим этиш муддати солиқ даврдан кейинги йилнинг 20 январигача қилиб белгиланган.

10.4. Сувдан фойдаланиш ёки сувни истеъмол қилиш жойидаги солиқ органларига солиқ бўйича бўнақ тўловлар миқдорини ҳисоблаб чиқариш учун маълумотномани тақдим этиш муддати сақлаб қолинмоқда.

Бунда бўнақ тўловлари:

солиқ даврида солиқ суммаси базавий ҳисоблаш миқдо-

рининг икки юз бараваридан кўпроқни ташкил этадиган юридик шахслар томонидан (бундан айланмадан олинмаган солиқни тўловчилар мустасно) – ҳар ойнинг 20-санасидан кечиктирмай йиллик солиқ суммасининг ўн иккидан бир қисми миқдориди;

солиқ даврида солиқ суммаси базавий ҳисоблаш миқдорининг икки юз бараваридан камроқни ташкил этадиган, айланмадан олинмаган солиқни тўловчилар бўлмаган юридик шахслар, шунингдек айланмадан олинмаган солиқни тўловчилар ва яқка тартибдаги тадбиркорлар томонидан – ҳар чорак учинчи ойнинг 20-санасидан кечиктирмай йиллик солиқ суммасининг тўртдан бир қисми миқдориди тўланади.

Солиқ даври учун бўнақ тўловлар ҳисобга олинган ҳолда солиқни тўлаш солиқ тўловчилар томонидан, бундан деҳқон хўжаликлари мустасно, сувдан фойдаланиш ёки сув истеъмоли жойида, солиқ ҳисоботи тақдим этиладиган муддатдан кечиктирмай амалга оширилади.

Деҳқон хўжаликлари томонидан солиқни тўлаш йилда бир марта, солиқ даврдан кейинги йилнинг 1 майигача амалга оширилади.

11. Ер қъридан фойдаланганлик учун солиқ бўйича:

11.1. Ер қъридан фойдаланганлик учун солиқни ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш тартиби сақлаб қолинмоқда.

11.2. Қазиб олинган (ажратиб олинган) фойдали қазилманиннг ҳажми фойдали қазилмаларнинг ҳақиқий йўқотишларини ҳисобга олган ҳолда аниқланади. Фойдали қазилманиннг захираси қайси фойдали қазилманиннг миқдорига камайтириладиган бўлса, ўша фойдали қазилманиннг ҳисобланган миқдори ва фойдали қазилмани қазиб олишининг (ажратиб олишининг) тўлиқ технологик цикли ақунланган аниқланган, ҳақиқатда қазиб олинган (ажратиб олинган) фойдали қазилма миқдори ўртасидаги фарқ фойдали қазилманиннг ҳақиқий йўқотишларидир.

11.3. Ишлаб чиқариш таннархидан келиб чиқиб аниқландиган солиқ базаси 20 фоизга оширилади.

11.4. Қазиб олинган фойдали қазилманиннг бир қисми реализация қилиниб, фойдали қазилманиннг қолган қисми бошқа тайёр маҳсулотни ишлаб чиқариш учун хом ашё ҳисобланганда ёки ўзининг ишлаб чиқариш ёхуд хўжалик эҳтиёжлари учун ишлатилган ҳолатда ишлаб чиқариш таннархи асосида солиқ базасини аниқлаш тартиби бекор қилинган. Бундай фойдали қазилма бўйича солиқ базасини реализация қилинган ушбу фойдали қазилманиннг ўртача олинган реализация қилиш нархидан келиб чиқиб аниқлаш тартиби жорий қилинмоқда.

11.5. Солиқ ставкалари Солиқ кодекси билан белгиланган. Фойдали қазилмалар рўйхати Ўзбекистон Республикаси ҳудудида янги аниқланган фойдали қазилмалар (рений, селен, теллур, индий, висмут, палладий, йод, марганец рудалари ва бошқалар) билан тўлдирилган.

Фойдали қазилмаларни қазиб олишда фойдали қазилмаларнинг норматив йўқотишларига тааллуқли қисми бўйича 0 фоизли ставка жорий этилмоқда. Фойдали қазилмаларни

қазиб олишда (ажратиб олишда) конларда фойдали қазилмаларни қазиб олишининг қабул қилинган схемаси ва технологиялари билан технологик боғлиқ ҳолдаги, ваколатли орган томонидан қонун ҳужжатларда белгиланган тартибда тасдиқландиган нормалар доирасидаги йўқотишлар норматив йўқотишлардир.

Қаътий белгиланган миқдордан кам бўлмаган миқдорда солиқ ставкалари белгиланадиган фойдали қазилмаларнинг айрим турлари учун солиқ ставкалари 1 тонна учун ҳисобидан 1 куб метр ҳисобига ўтказилади.

Мутлақ суммада белгиланган (хусусан, тош (овқатга ишлатиладиган) туз, оҳактош доломитлар, мрамар ушоғи, гилт-черепица хом ашёсининг, қурилиш кўмлари ва бошқалар) амалдаги солиқ ставкалари 15 фоизга индексация қилинди.

Фойдали қазилмаларнинг айрим турлари учун (табиий безактошдан блоklar, тош-шағал аралашмаси, оҳактош-чиганок, кумтош ва бошқалар) солиқларни қаътий белгиланган ставкалардан кам бўлмаган миқдорда белгиланган ставкалардан келиб чиқиб ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш тартиби белгиланди.

Цемент ишлаб чиқариш учун оҳактош бўйича солиқ ставкаси 1 тонна учун 45 минг сўм миқдориди сақлаб қолинди, цементни ишлаб чиқариш учун кўмирдан фойдаланадиган ишлаб чиқарувчи корхоналар учун эса цементни ишлаб чиқариш учун оҳактош бўйича солиқ ставкаси 50 фоизга камайтирилди.

Қимматбаҳо, рангли, нодир ва радиоактив металлларни қазиб олиш билан шуғулланувчи айрим солиқ тўловчилар учун Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан оширилган солиқ ставкалари белгиланиши мумкин.

11.6. Юридик шахслар учун ҳисоб даври 1 ой эътиб белгиланган.

11.7. Солиқ ҳисоботи солиқ ҳисобида турган жойдаги,

муассасалари ва ташкилотларига доимий ёки вақтинчалик фойдаланишга берилган ихота дароҳтзорлари эгаллаган ерлар;

магистрал нефть ва газ қувурлари, шу жумладан компрессор, насос станциялари, ёнғинга қарши ва аварияга қарши станциялар, трубопроводларни катодли ҳимоялаш станциялари уларни тармоққа улаш узеллари билан, трубопроводларни тозалаш қурилмалари ҳамда шунга ўхшаш иншоотлар эгаллаган ерлар;

самолётларнинг учиш-қўниш майдонлари, ерда бошқариш йўлчалари ва тўхташ жойлари, фуқаро авиацияси аэропортларининг радионавигация ва электр-ёритиш ускуналари эгаллаган ерлар;

Ўзбекистон Республикасининг ривожланиш давлат дастурларига киритилган объектлар қурилиши учун ажратилган ерлар, норматив қурилиш муддати даврида;

консервацияга қўйилиши тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари қабул қилинган объектлар эгаллаган ерлар, уларнинг консервацияси даврида.

Солиқ ставкаларига 0,1 коэффиценти илгари берилган имтиёзларнинг ўрнига киритилиб, белгиланган тартибда юридик шахсларга берилган ер участкаларига нисбатан қўлланилади.

8.4. Қишлоқ хўжалиги ерларининг сифати яхшилانган тақдирда (бонитет бали ошганда), солиқ юридик шахслар томонидан тупроқ бонитировкаси ўтказилган йилдан кейинги йилнинг бошидан янги бонитет балидан келиб чиққан ҳолда, қишлоқ хўжалиги ерларининг норматив қиймати

9. Жисмоний шахслардан олинadиган ер солиғи бўйича:

9.1. Жисмоний шахслардан олинadиган ер солигини ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш тартиби сақлаб қолинмоқда.

9.2. Солиқ органлари томонидан солиқ тўловчиларга

10. Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ бўйича:

10.1. Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқни ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш тартиби сақлаб қолинмоқда.

10.2. Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ ставкалари 2020 йил учун 2019 йил 9 декабрдаги «2020 йил учун Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети тўғрисида»ги УРҚ-589-сонли Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 11-илоvasи билан тасдиқланган.

2020 йил 1 январдан бошлаб алкоголь маҳсулотларини (пиво ва винодан ташқари) ишлаб чиқарувчи корхоналар учун алкоголь маҳсулотларини (пиво ва винодан ташқари) ишлаб чиқариш учун фойдаланиладиган сув ҳажми бўйича 1 куб метр учун 21 900 сўм миқдорида, бошқа мақсадлар учун эса ер усти сув ресурслари манбалари бўйича 1 куб метр учун 410 сўм ҳамда ер ости сув ресурслари манбалари бўйича 1 куб метр учун 490 сўм миқдорида белгиланмоқда.

Алкоголь маҳсулотларини ишлаб чиқарувчи юридик шахслар учун алкогольли маҳсулот ишлаб чиқариш ва

бўйича, агротехник тадбирлар тугаган даврларда қайта ҳисоб-китоб қилинмасдан тўланади.

8.5. Солиқ ҳисоботи ер участкаси жойлашган жойдаги солиқ органига тақдим этилади:

қишлоқ хўжалигига мўлжалланмаган ерлар учун – жорий солиқ даврининг 10 январигача;

қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар учун – жорий солиқ даврининг 1 майгача.

8.6. Солиқ солинмайдиган ер участкалари бўлган юридик шахслар ушбу объектларнинг жойлашган жойдаги солиқ органларига жорий солиқ даврининг 10 январига қадар Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси томонидан тасдиқланган шаклда маълумотнома тақдим этишлари шарт.

8.7. Қишлоқ хўжалигига мўлжалланмаган ерлар учун солиқ қуйдаги тартибда тўланади:

айланмадан олинadиган солиқни тўловчилар томонидан ҳар чорак биринчи ойнинг 10-санасига қадар йиллик солиқ суммасининг тўртдан бир қисми миқдорида;

айланмадан олинadиган солиқ тўловчилари бўлмаган солиқ тўловчилар томонидан ҳар ойнинг 10-санасига қадар йиллик солиқ суммасининг ўн иккидан бир қисми миқдорида.

Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар учун солиқни тўлаш қуйдаги тартибда амалга оширилади:

ҳисобот йилининг 1 сентябрга қадар – йиллик солиқ суммасининг 30 фоизи;

ҳисобот йилининг 1 декабрга қадар – солиқнинг қолган суммаси.

солиқни тўлаш тўғрисидаги тўлов хабарномасини тақдим этиш муддати 1 мартадан кечиктирмай белгиланади.

9.3. Солиқни тўлаш муддати йилгига икки марта 15 апрель ва 15 октябрга тенг улушларга бўлиб белгиланди.

бошқа мақсадлар учун фойдаланилган сувнинг ҳажми солиқ базаси ҳисобланади. Алкоголли маҳсулотлар ишлаб чиқариш учун фойдаланиладиган сув ҳажми деганда истеъмол идишидаги тайёр маҳсулотга тўғри келадиган сувнинг ҳажми тушунилади.

Алкоголсиз ичимликлар ишлаб чиқарувчи корхоналар сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ бўйича бўнақ тўловлар суммаси тўғрисидаги маълумотнома шакли тасдиқлангунга қадар 2020 йил 20 январгача сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ бўйича сувдан фойдаланиш ёки сувни истеъмол қилиш жойдаги солиқ органларига мазкур солиқ юзасидан бўнақ тўловларини ҳисоблаб чиқариш учун ушбу қўшма хат иловасига мувофиқ шаклда маълумотнома тақдим этиладилар.

Қуйдаги ҳолларда оширилган солиқ ставкалари ўрнатилди (белгиланган солиқ ставкаларининг беш баравари миқдорида):

банклар, энергетика корхоналари, кадастр ва бошқаларнинг маълумотлари билан солиштириш), унинг яқунлари бўйича солиқ тўловчи солиқ ҳисоботига тузатишлар киритиши ёки асослангилган сабабларни кўрсатиши керак.

Камерал солиқ текширувини ўтказиш учун солиқ органи раҳбарининг (раҳбар ўринбосарининг) буйруғи бўлиши шарт. Шу билан бирга, камерал солиқ текшируви доирасида солиқ органининг мансабдор шахсига солиқ тўловчидан маълум бир солиқни ҳисоблашнинг тўғрилигини тасдиқлаш учун зарур ҳужжатларни талаб қилиш ҳуқуқи берилади.

Камерал солиқ текшируви натижалари бўйича молиявий санкциялар қўлланилмайди, лекин пеня ҳисобланиши мумкин;

б) сайёр солиқ текшируви (солиқ тўловчининг айрим кўрсаткичларини жойига чиққан ҳолда ўрганиш), унинг мақсади фактларни қайд этишдан иборат. Сайёр солиқ текшируви солиқлар ва йиғимларни ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш ҳамда бошқа мажбуриятлар бажарилиши масалаларида маълумот тўплаш учун амалга оширилади.

Сайёр солиқ текшируви натижалари бўйича солиқлар кўшимча ҳисобланмайди.

в) солиқ аудити — катта ҳажмдаги оборотларда юқори даражада рискка эга бўлган солиқ тўловчи томонидан солиқ қонунларига риоя этилишини ҳар томонлама ўрганиш. Солиқ аудити солиқларни тўлашдан бўйин товлаш хавфи омилларини таҳлил қилиш асосида танланган солиқ тўловчиларда ўтказилади.

Солиқ аудити натижаларига кўра кўшимча солиқлар ҳисобланиши ва молиявий санкциялар қўлланилиши мумкин.

Шу билан бирга, қуйидагича тартиб жорий этилади, унга мувофиқ 2022 йил 1 январгача давлат солиқ хизмати органлари солиқ аудити тайинланганлиги тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурдаги Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вакилни хабардор қилади.

4. Солиқ низоларини судгача ҳал этиш тартиби аниқлаш-

тирилган, шунингдек солиқ ҳуқуқбузарлиги туридан келиб чиқиб, жавобгарлик чоралари белгиланган.

Бунда, солиқ органининг сайёр солиқ текширувлари ва солиқ аудити натижалари бўйича қабул қилган қарорлари устидан суд тартибиде шикоят қилиш фақат юқори турувчи солиқ органига шикоят қилинганидан кейингина мумкин бўлади.

5. Солиқ кодексида қуйидагилар кўзда тутилган:

солиқларни тўлашни таъминловчи янги воситалар, шунингдек коллегиял органлар (комиссиялар)нинг иштирокисиз пуллик асосда солиқларни тўлашни кечиктириш ёки бўлиб-бўлиб тўлаш тартиби киритилиши;

солиқ солишдан бўйин товлашга қарши нормаларни, шу жумладан «битимларни қайта квалификациялаш», «сохта битимларни» бекор қилиш, фирибгарлик битимлари бўйича чегирмаларни тақдим этмасликни белгилаш;

6. Ўзбекистон Республикаси янги таҳрирдаги Солиқ кодексида 2020 йил 1 январдан бошлаб имтиёзлар фақат Солиқ кодекси билан тақдим этилиши белгиланмоқда.

Бунда, айрим солиқлар бўйича солиқ имтиёзлари, қўшилган қиймат солиғи, акциз солиғи солинадиган маҳсулотлар ишлаб чиқарилганда ва (ёки) реализация қилинганда акциз солиғи ва ер қазридан фойдаланганлик учун солиқдан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарорлари билан фақат белгиланган солиқ ставкасини камайтириш, лекин кўпи билан 50 фоизга камайтириш тарзида ва кўпи билан уч йил муддатга берилиши мумкин.

Қўшилган қиймат солиғи бўйича имтиёзлар, шу жумладан товарлар Ўзбекистон Республикасининг ҳудудига олиб кирилишида (импортда) солиқ солишдан бўшаган маблағларни аниқ мақсадларга йўналтириш шarti билан берилиши мумкин эмас.

7. Трансферт нархларни белгилашдаги, назорат қилинадиган чет эл компаниялари, солиқ тўловчиларнинг консолидациялашган гуруҳлари олган фойдани солиққа тортишга доир нормалар 2022 йилнинг 1 январидан бошлаб кучга киради ҳамда улар бўйича доимий равишда тушунтириш материаллари эълон қилиб борилади.

III. СОЛИҚЛАРНИ ҲИСОБЛАШ ВА ТЎЛАШ БЎЙИЧА АСОСИЙ ЎЗГАРИШЛАР

1. Қўшилган қиймат солиғи бўйича:

1.1. 2020 йил 1 январдан қуйидагилар бекор қилинади:
а) ҚҚСни ҳисоблаб чиқиш ва тўлашнинг соддалаштирилган тартиби.

Бунда, солиқ тўловчилар ҚҚСни ҳисоблаб чиқиш ва тўлашнинг соддалаштирилган тартибдан умумбелгиланган тартибга ўтганда, улар 2020 йил 1 январь ҳолатидаги товар-моддий захира қолдиқлари бўйича ҚҚС суммасини ҳисобга олиши мумкин.

Масалан, 2019 йилда соддалаштирилган тартибда ҚҚСни тўловчи корхона 2020 йилда 15 фоизлик ставкада тўловчи бўлади. 2020 йилнинг 1 январь ҳолатига корхонанинг балансида қуйидагилар мавжуд:

ҚҚС билан сотиб олинган 100 млн сўмлик товар-моддий захиралари. Шу жумладан, охириги 12 ойда сотиб олинган товар-моддий захиралари, яъни 2019 йилнинг 1 январидан 31 декабригача 80 млн сўми ташкил этади;

ҚҚС билан сотиб олинган қолдиқ қиймати 200 млн сўмлик асосий воситалар. Шу жумладан, 2019 йилда сотиб олинган асосий воситалар қолдиқ қиймати 50 млн сўми ташкил этади;

300 млн сўмлик қурилиши тугалланмаган объект, шу жумладан 2019 йилда мазкур қийматга киритилган ҚҚС билан сотиб олинган товар ва хизматлар 150 млн сўми ташкил этади.

2020 йил 1 январь ҳолатига корхона куйидагиларга тўғри келадиغان ҚҚС суммасини ҳисобга олиши мумкин:

- 80 млн сўмлик товар-моддий захиралари қолдиқлари;
- 50 млн сўмлик қолдиқ қиймат билан асосий воситалари;
- 150 млн сўмлик қурилиши тугалланмаган объект қийматига киритилган товар ва хизматлари.

Бунда ҚҚС суммаси товар-моддий бойликлар ва хизматлар сотиб олинганда мол етказиб берувчилар томонидан кўрсатилган ставкага мувофиқ улар қийматини камайтиради.

б) айланмадан солиқ тўловчиларнинг ҚҚСни ихтиёрий равишда тўлаш имконияти.

1.2. Куйидагилар товарлар (хизматлар) реализациясидан даромад миқдори кўрсаткичидан қатъи назар ҚҚС тўлайдилар:

Ўзбекистон Республикасининг божхона чегараси орқали товарларни олиб ўтувчи юридик шахслар ва якка тартибдаги тадбиркорлар;

аквиз ости товарлар (хизматлар) ишлаб чиқарувчи ва (ёки) фойдали қазилмаларни қазиб олувчи юридик шахслар;

қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқарувчи юридик шахслар – уларда 50 гектар ва ундан кўп бўлган суғориладиган қишлоқ хўжалиги ерлари мавжуд бўлганда;

бензин, дизель ёқилғиси ва газни реализация қилувчи юридик шахслар;

лотереяни ташкил этиш фаолиятини амалга оширувчи юридик шахслар;

оддий ширкат шартномаси доирасида амалга ошириладиган фаолият бўйича – оддий ширкатнинг ишларини юритиш вазифаси зиммасига юклатилган ишончли шахс – оддий ширкатнинг иштирокчиси;

ваколатли органнинг хулосаси чиқарилган тугалланмаган ишлаб чиқариш объектлари ва фойдаланилмаётган ишлаб чиқариш майдонларининг мулкдорлари бўлган юридик шахслар;

марказлаштирилган манбалар ҳисобидан молиялаштириладиган объектларни қурилишини (жорий ва мукаммал таъмирлашдан ташқари) бажарувчи юридик шахслар.

1.3. 2020 йил 1 январдан куйидагилар ҚҚС тўловчилари ҳисобланади:

чет эллик юридик шахсларнинг доимий муассасалари (товарлар (хизматлар) реализациясидан даромад миқдоридан қатъи назар). Доимий муассасалар ҳам 2020 йил

1 январь ҳолатига товар-моддий бойликлар қолдиғи бўйича ҚҚС суммасини ҳисобга олиши мумкин;

Ўзбекистон ҳудудида товарларни (хизматларни) реализация қилувчи чет эллик юридик шахслар, агар бу товарларни (хизматларни) сотиш жойи Ўзбекистон ҳисобланса.

ҚҚС тўловчиси сифатида рўйхатдан ўтиш қодини олиш учун 2020 йил 1 январдан ҚҚСга ўтиш бўйича мажбурияти вужудга келган солиқ тўловчиларга 2020 йилнинг 10 январига қадар ҚҚСга ўтиш бўйича тегишли аризини бериш тавсия этилади.

1.4. Солиқ агентлари томонидан ҚҚС тўлаш тартиби киритилмоқда.

Бу ҳолатда ҚҚС тўлаш солиқ агенти ва товарларни (хизматларни) реализация қилувчи шахснинг товарлар (хизматлар) реализациясидан олинган даромади миқдоридан қатъи назар амалга оширилади.

ҚҚС тўлаш мақсадида солиқ агенти деб куйидагилар тан олинади:

а) давлат мулкни ижарага бериш бўйича ваколатли орган – Ўзбекистон Республикаси ҳудудида давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари томонидан давлат мулкни ижарага берганда.

Солиқ агенти шартномада белгиланган ижара тўлови суммасидан ҚҚСни ушлаб қолиш ва бюджетга ўтказиб беришга мажбур. Бинобарин, давлат мулкни ижарага бериш бўйича ваколатли орган шартнома нархида ҚҚС суммасини кўзда тутиши лозим. ҚҚС тўловчилари бу шартномалар бўйича солиқ суммасини Солиқ кодексига белгиланган тартибда ҳисобга оладилар;

б) юридик шахслар ёки якка тартибдаги тадбиркорлар – ҚҚС тўловчиси сифатида Ўзбекистон Республикаси солиқ органларида ҳисобда турмаган чет эллик шахслардан товарлар (хизматларни) сотиб олганда.

Топшириқ, воситачилик шартномалари ёки бошқа воситачилик шартномалари асосида чет эллик шахслар томонидан товарлар (хизматлар) реализацияси амалга оширилганда, солиқ агенти деб воситачи ёки ишончли вакил тан олинади.

1.5. Хизматларни реализация қилиш жойини аниқлаш ва уларга ҚҚС солиш тартиби қайта кўриб чиқилган. Жумладан, реализация жойи Ўзбекистон Республикаси деб тан олинмаган хизматларни кўрсатиш эндиликда солиққа тортилмайдиган оборот сифатида қаралмайди.

РЕКЛАМА

«СОЛИҚЛАР: САВОЛЛАР ВА ЖАВОБЛАР»

Ўзбек тилидаги қўлланмасини тақдим этамиз

Тошкент ш., Миробод тумани, Таълимаржон кўч., 1/1.

Тел. (998 71) 200-00-90. E-mail: office@norma.uz, web: www.norma.uz

6.8. Аванс тўловлари миқдорини ҳисоблаш тўғрисидаги маълумотнома солиқ органларига жорий солиқ даврининг 10 январигача, янги ташкил этилганлар эса давлат рўйхатидан ўтказилган кундан бошлаб ўттиз кундан кечиктирмай тақдим этилади.

Аванс тўловлари қуйидаги тартибда тўланади: айланмадан олинadиган солиқни тўловчилар томонидан – ҳар чоранингни учинчи ойининг 10-кунидан кечиктирмай йиллик солиқ суммасининг тўртдан бир қисми миқдорида; айланмадан олинadиган солиқ тўловчилари бўлмаган солиқ тўловчилар томонидан – ҳар ойнинг 10-кунидан кечиктирмай йиллик солиқ суммасининг ўн иккидан бир қисми миқдорида.

7. Жисмоний шахсларнинг мол-мулкига солинадиган солиқ бўйича:

7.1. Жисмоний шахсларнинг мол-мулкига солинадиган солиқни ҳисоблаш ва тўлаш тартиби сақланади. Бунда, солиқ янги бинолар, жойлар ва иншоотларга мулк ҳуқуқи пайдо бўлган ойдан бошлаб тўланади.

7.2. Солиқ ставкалари 2019 йил даражасида сақлаб қолинди.

Бунда 2020 йилда жисмоний шахсларнинг мол-мулкига солинадиган солиқни ҳисоблаб чиқаришда, кадастр қий-

Аванс тўловлари Ўзбекистон Республикасида доимий муассасалар орқали фаолиятни амалга оширмайдиган Ўзбекистон Республикасининг норезидентлари бўлган юридик шахслар томонидан тўланади.

Аванс тўловларини ҳисобга олган ҳолда солиқ даври учун тўланиши лозим бўлган солиқ суммаси бюджетга солиқ ҳисоботини топшириш мuddатидан кечиктирмай тўланади.

Ўз фаолиятини Ўзбекистон Республикасида доимий муассаса орқали амалга оширмайдиган Ўзбекистон Республикаси норезидентлари солиқни йилга бир марта ҳисобот давриддан кейинги йилнинг 15 февралидан кечиктирмай тўлайдилар.

матидан солиқ суммаси 2019 йил учун ҳисобланган солиқ миқдоридан 30 фоиздан кўпга ошмаслиги керак.

7.3. Солиқ органи томонидан солиқ тўловчиларга тўловларни тўлаш тўғрисида билдиришнома тақдим этиш мuddати 1 мартдан кечиктирмай белгиланади.

7.4. Солиқни тўлаш мuddати йилига икки марта 15 апрель ва 15 октябргача тенг улушларга бўлиб белгиланди.

8. Юридик шахслардан олинadиган ер солиғи бўйича:

8.1. Қишлоқ хўжалигига мўлжалланмаган ерлар бўйича юридик шахслардан олинadиган ер солиғини ҳисоблаш ва тўлаш тартиби сақлаб қолинмоқда.

Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар бўйича қонун ҳужжатларига мувофиқ аниқланadиган қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерларнинг норматив қийматидан келиб чиққан ҳолда солиқни ҳисоблаш тартиби жорий этилади. Бунда мева-сабзавот маҳсулотлари етиштирадиган қишлоқ хўжалиги корхоналари учун мева-сабзавот маҳсулотлари билан банд бўлган ерлар учун солиқни суғориладиган ва суғорилмайдиган қишлоқ хўжалиги ерлари учун ер солиғининг базавий солиқ ставкаси ва ернинг сифат хусусиятларини ҳисобга оладиган тузатиш коэффициентидан келиб чиқиб ҳисоблаб чиқариш тартиби сақланади (балл-бонитет).

8.2. 2020 йил учун қишлоқ хўжалигига мўлжалланмаган ерлар учун солиқ ставкалари, шунингдек мева-сабзавот етиштирадиган қишлоқ хўжалиги корхоналаридан ундириладиган ер солиғи ставкалари «Ўзбекистон Республикасининг 2020 йил учун Давлат бюджети тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 9 декабрдаги ўРҚ-589-сон Қонуни билан тасдиқланган.

Қишлоқ хўжалиги ерлари учун солиқ ставкаси қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерларнинг норматив қийматидан 0,95 фоиз миқдорида белгиланади.

Қурилиши тугалланмаган объектлар эгаллаган ер участкалари учун, агар қонун ҳужжатларида бошқача тартиб назарда тутилмаган бўлса, солиқ икки баравар солиқ ставкалари бўйича тўланади.

Бўш турган бинолар, фойдаланилмаётган ишлаб чиқ-

риш майдонлари, яшаш учун мўлжалланмаган иншоотлар, шунингдек қурилиши тугалланмаган объектлар эгаллаган майдонларига нисбатан қонун ҳужжатларида оширилган солиқ ставкаларини белгилаш орқали таъсир чоралари қўлланилиши мумкин ва солиқ имтиёзлари уларга нисбатан қўлланилмайди.

8.3. Қуйидагилар эгаллаган ер участкалари учун солиқ ставкасига 0,1 коэффициент қўлланилади:

ягона иштирокчилари ногиронларнинг жамоат бирлашмалари бўлган ва ходимлар умумий сонининг камида 50 фоизини ногиронлар ташкил этадиган ҳамда ногиронларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш фонди меҳнатга ҳақ тўлаш умумий фондининг камида 50 фоизини ташкил этадиган юридик шахслар эгаллаган ерлар;

баллр узатиш линиялари, подстанциялар ва улардаги қурилмалар;

умумдавлат алоқа линиялари (ҳаво ва кабелли алоқа линиялари, тиргакли линиялар ва радиофикациялар, ер ости кабелли линиялари, уларни билдирувчи сигналли ва ҳаракатсиз белгилар, радиореле алоқа линиялари, кабелли телефон каналлизациялари, ер устидаги ва ер остидаги хизмат кўрсатилмайдиган кучайтириш пунктлари, тақсимлагич шафлар, ерга улаш контури қутилари ҳамда бошқа алоқа иншоотлари) эгаллаган ерлар;

умумий фойдаланишдаги темир йўллар, шу жумладан тўпроқ кўтармаси, сунъий иншоотлар, линия-йўл бинолари, темир йўл алоқаси ҳамда электр таъминоти қурилмалари, иншоотлар ва йўл қурилмаларидан иборат темир йўллар станциялари ҳамда саралаш жойлари, шунингдек белгиланган тартибда темир йўл транспорти корхоналари,

ўтилган санадан то календарь йил тугагунига қадар бўлган кунлар сонига кўпайтирганда келиб чиқадиган суммадан ошса, қўлланилади.

5.3. Айланмадан солиқни қўллаш учун максимал йиллик айланмаси 1 млрд сўм миқдорига сақланиб қолинди. Шу билан бирга, айланмадан олиннадиган солиқни тўлашдан фойда солиғи ва ҚҚС тўлашга ўтиш тартиби батафсил баён этилган.

5.4. Узоқ технологик циклда – қурилишда, лойиҳалаш ва бошқа ишларда, агар тузилган шартномалар шартларида хизматларни босқичма-босқич толшириш кўзда тутилмаган бўлса, сотишдан тушган даромад бир меъёрда эътироф этилади.

Ҳисобот даври охиридаги даромадни аниқлаш учун: биринчи навбатда, шартномани бажариш харажатларининг умумий миқдорига контрактни бажаришни бошидан бошлаб қилинган харажатларнинг улуши ҳисобланади; кейин олинган кўрсаткич контракт бўйича даромадининг умумий суммасига (контракт нархиға) кўпайтирилади.

Жорий ҳисобот даври учун хизматларни реализация

қилишдан олинган даромадни аниқлашда ушбу шартнома бўйича илгари ҳисобга олинган даромадлар чегириб ташланади.

5.5. 2019 йилда амалда бўлган айланмадан солиқ ставкалари сақланиб қолинмоқда, мол-мулкни ижарага бериш фаолияти бундан мустасно. Ушбу фаолият тури бўйича солиқ ставкасини 30 фоиздан 8 фоизга тушириш назарда тутилмоқда.

Асосий фаолияти мол-мулкни ижарага бериш бўлмаган юридик шахслар мол-мулкни ижарага беришдан олинган даромадлар бўйича Солиқ кодексининг 467-моддаси 1-бандида белгиланган солиқ ставкасини қўллаган ҳолда айланмадан солиқни тўлайдилар.

5.6. Барча солиқ тўловчилар учун солиқ ҳисоботини тақдим этишнинг унификациялашган муддати белгиланмоқда:

ҳисобот давридан кейинги ойнинг 15-кунидан кечиктирмай – ҳисобот даври якунлари бўйича;

солиқ даври тугаганидан кейинги даврнинг 15 февралидан кечиктирмай – солиқ даври якунлари бўйича.

6. Юридик шахсларнинг мол-мулк солиғи бўйича:

6.1. Мол-мулк солиғини ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш тартиби сақлаб қолинмоқда. Бунда Ўзбекистон Республикаси норезидентлари учун мол-мулк солиғини мустақил равишда ҳисоблаб чиқариш мажбурияти жорий этилмоқда.

6.2. Солиқ ставкаси 2 фоиз миқдорига сақлаб қолинмоқда, қурилиши норматив муддатда тугалланмаган объектларга нисбатан солиқ ставкаси 4 фоиз миқдорига белгиланмоқда.

Бунда бўй турган бинолар, фойдаланилмаётган ишлаб чиқариш майдонлари, нотуруар жой бинолар, шунингдек қурилиши тугалланмаган объектлар бўйича қонун ҳужжатларида оширилган солиқ ставкаларини белгилаш орқали чоралар қўлланилиши мумкин ва мол-мулк солиғи бўйича солиқ имтиёзлари уларга нисбатан татбиқ этилмайди.

Қуйидаги кўчмас мулк объектларига нисбатан илгари берилган имтиёзлар ўрнига 0,2% миқдорига пасайтирилган солиқ ставкаси жорий этилмоқда:

умумий фойдаланишдаги темир йўллар, магистраль қувурлар, алоқа ва электр узатиш линиялари, шунингдек ушбу объектларнинг ажралмас технологик қисми бўлган иншоотлар;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг консервация қилиш тўғрисида қарори қабул қилинган кўчмас мулк ва қурилиши тугалланмаган объектлар.

6.3. Ўз вақтида ишга туширилмаган ускуналар солиқ солиш объектидан чиқариб ташланмоқда.

Қурилиш ташкилотларининг ёки қурувчиларнинг балансида уларни кейинчалик сотиш учун ҳисобда турган кўчмас мулк объектлари ушбу объектлар фойдаланишга топширилгандан бошлаб олти ой ўтгандан сўнг солиқ солиш объектига киритилади. Улар бўйича солиқ базаси ушбу объектларнинг ўртача йиллик қийматидан (реализация қилинмаган қисмидан) келиб чиқиб аниқланади.

6.4. Тўлиқ амортизация қилинган биноларга ҳар уч йилда камида бир марта қайта баҳоланган (бозор) қийматидан келиб чиқиб мол-мулк солиғи солиниши белгиланмоқда.

6.5. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва сақлаш учун ишлатиладиган, қишлоқ хўжалиги корхоналари балансидаги мол-мулкнинг ўртача йиллик қолдиқ қийматига солиқ солинадиган базани камайтириш кўринишида мол-мулк солиғи бўйича имтиёз жорий этилмоқда.

6.6. Солиқ ҳисоботи солиқ ҳисоботида турган жойидаги солиқ органига йилига бир марта йиллик молиявий ҳисоботни тақдим этиш пайтида, юридик шахслар – Ўзбекистон Республикаси норезидентлари томонидан эса ҳисобот давридан кейинги йилнинг 15 февралигача тақдим этилади.

Агар кўчмас мулк (умумий фойдаланишдаги темир йўллар, магистраль қувурлар, алоқа линиялари ва электр узатиш линиялари бундан мустасно) солиқ тўловчининг солиқ бўйича ҳисобда турган жойида жойлашган бўлмаса, солиқ ҳисоботи кўчмас мулк жойлашган жой бўйича солиқ органларига тақдим этилади.

Реализация жойи Ўзбекистон Республикаси деб тан олинмаган хизматларни кўрсатувчи хўжалик субъектлари ҳақиқатда кўрсатилган хизматлар бўйича тўланган (тўланиши лозим бўлган) ҚҚСни ҳисобга олиш ҳуқуқига эга.

Янги тартибга мувофиқ солиққа тортилмайдиган оборотлар деб фақат солиққа тортишдан озод этилган оборотлар тан олинади.

Хизматларни реализация қилиш жойини аниқлашда хизматни олувчи шахснинг ўз фаолиятини амалга ошириш жойи устувор принцип ҳисобланади.

Агар хизматни олувчи шахс Ўзбекистон Республикасида фаолиятини амалга оширсин, мазкур хизматларни реализация жойи Ўзбекистон Республикаси ҳисобланади.

Солиқ кодексининг 239-моддаси учинчи қисми 1-10-бандларида кўзда тутилган хизматларни реализация қилиш жойи уларнинг олувчилари Ўзбекистон Республикасида фаолиятини амалга оширсин, агар мазкур хизматлар Ўзбекистон Республикасининг ташқарисидан кўрсатилса, Ўзбекистон Республикаси ҳисобланмайди.

Шунга мувофиқ, мазкур тартиб доирасида хизматлар экспортини амалга оширишда (Солиқ кодексининг 239-моддаси учинчи қисми 1-10-бандларида кўзда тутилган хизматлар бундан мустасно) реализация жойи Ўзбекистон Республикаси ҳисобланмайди ва Ўзбекистон Республикасида ҚҚСга тортилмайди.

Шу билан бирга, мазкур хизматлар реализацияси бўйича оборот солиққа тортиладиган оборот деб тан олинади ва солиқ тўловчилар сотиб олинган товарлар (хизматлар) бўйича ҚҚС суммасини ҳисобга олиш ҳуқуқига эга.

1.6. Товарлар (хизматлар) реализацияси бўйича оборотлар рўйхати оптималлаштирилмоқда. Жумладан, иқтисодий жиҳатдан ўзини оқлайдиган товарларни (хизматларни) бепул бериш товарлар (хизматлар) реализацияси бўйича оборот деб ҳисобланмайди ва ҚҚСга тортилмайди.

Шу билан бирга, оддий ширкат шартномаси бўйича улуш сифатида товарларни (хизматларни) бериш, шунингдек уларни таъсисчилар ёки оддий ширкат шартномаси бўйича иштирокчилар таркибидан чиққанда бериш, бирламчи улуш миқдоридан қатъи назар, ҚҚСга тортилади.

1.7. Улар бўйича оборот ҚҚСдан озод этиладиган операциялар рўйхати қисқартирилган.

Жумладан, 2020 йилнинг 1 апрелидан қуйидаги товарларга (хизматларга) имтиёзлар бекор қилинади:

а) босма маҳсулотлари, грант ҳисобидан сотиб олинмаган товарлар, давлат захирасининг товар-моддий захиралари уларни янгиланишида, инвестор ва давлат мулкни бошқариш бўйича ваколатли давлат органи ўртасида тузилган шартномага мувофиқ инвестицион мажбурият сифатида мулклар ўтказилганда, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори бўйича қурилиши тижорат банкларининг ўз маблағлари ҳисобидан амалга ошириладиган кўчмас мулк объектлари;

б) ҳаво кемаларига хизмат кўрсатиш, шу жумладан аэронавигация хизмати, туристик хизматлар, грант ҳисобидан олинган хизматлар, давлат тилини ва давлат

тилида иш юритишни ўргатиш хизматлари, давлат мулкни ижарага бериш хизматлари, оммавий ахборот воситалари ва китоб маҳсулотларини етказиш бўйича хизматлар, қатъий миқдорда белгиланган тариф бўйича молиявий хизматлар.

Ҳаво кемаларига хизмат кўрсатиш юзасидан бевосита Ўзбекистон Республикаси аэропортларида ва Ўзбекистон Республикасининг ҳаво бўшлиғида амалга ошириладиган хизматлар, шу жумладан аэронавигация хизмати 2020 йил 1 январдан молия ставкасида ҚҚСга тортилади.

Халқаро молиявий институтларнинг қарзлари ва ҳукумат ташкилотларининг халқаро қарзлари ҳисобидан олинмаган товарлар (хизматлар) бўйича имтиёз, агар қарз шартномасида уларни солиқдан озод этиш назарда тутилган бўлса, қўлланилади.

Бунда Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари бўйича халқаро ва чет эл ҳукумат молия ташкилотлари томонидан берилган қарзлар (кредитлар) ҳисобига юридик шахслар томонидан олинган товарлар (хизматлар) халқаро ва чет эл ҳукумат молия ташкилотлари томонидан маъқуланган лойиҳалар доирасида 2020 йил 1 июлгача ҚҚС ва акциз солиғига тортилмайди.

Шу билан бирга, 2020 йил 1 январдан бошлаб қуйидагиларни ҚҚСдан озод этишни назарда тутадиган янги имтиёзлар жорий этилмоқда:

а) ишловчилари умумий сонининг камида 50 фоизи ногиронлиги бўлган шахслардан иборат бўлган ҳамда ногиронлиги бўлган шахслар меҳнатига ҳақ тўлаш фонди умумий меҳнатга ҳақ тўлаш фондининг камида 50 фоизини ташкил этадиган, ягона иштирокчиси ногиронлиги бўлган шахсларнинг жамоат бирлашмалари ҳисобланган юридик шахслар томонидан реализация қилинадиган товарлар ва хизматларни;

б) товарларни (хизматларни), агар товарларни бериш (хизматлар кўрсатиш) Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори асосида бепул амалга оширилса;

в) қимматбаҳо металллардан ишланган банк ва ўлчовли қуймаларини, қимматбаҳо металллардан ишланган қуйма (инвестиция) тангаларни (нумизматика мақсадлари учун фойдаланиладиган тангалардан, шунингдек қимматбаҳо металллардан ишланган чет эл тангаларидан ташқари), заргарлик буюмларини;

г) бюджет маблағлари ҳисобидан ҳар йиллик минерал хом ашё базасини ривожлантириш ва қайта тиклаш давлат дастурлари доирасида кўрсатиладиган геология хизматларини.

1.8. Реализация қилинадиган товарлар (хизматлар) шу жумладан уларни текин беришда таннархга боғланган ҚҚС бўйича солиқ солинадиган базани аниқлашнинг эскирган усуллари бекор қилинмоқда. Бунинг ўрнига, уларнинг бозор қиймати бўйича солиқ солиш назарда тутилмоқда.

Бунда, товарларни (хизматларни) текинга бериш, агар бундай бериш иқтисодий жиҳатдан асосланган бўлса, солиққа тортиладиган айланма сифатида қаралмайди.

Лизинг операциялари учун солиқ солинадиган базани аниқлаш тартиби сақлаб қолинмоқда, унга мувофиқ Солиқ кодексининг 246-моддасига биноан солиқ солишдан озод қилинган олиб қилинган технологик ускуналар (ускуналар) молиявий ижарага (лизингга) берилганда, солиқ солинадиган база ушбу ускуна сотиб олиш нархи ва сотиш баҳоси ўртасидаги ижобий фарқдан келиб чиққан ҳолда аниқланади.

1.9. Солиқ кодексига ҚҚСнинг ноль ставкасини қўллаш бўйича халқаро ҳуқуқни имплементация қилиш назарда тутилмоқда. Масалан, дипломатик корпус ва унинг ходимлари расмий фойдаланиш учун товарлар (хизматлар) сотиб олишганида тўланган ҚҚСни қайтариб олиш имкониятига эга.

1.10. Узоқ муддатли активлар бўйича бир йўла ҳисобга олиш жорий этишмоқда, яъни ҳужжалик юритувчи субъектлар узоқ муддатли активлар бўйича уларни сотиб олганда ҚҚСни айланма маблағлардан фойдаланишни чекловчи 12 ва 36 ойлик даврларга тақсимламасдан, тўлиқ ҳисобга олиши мумкин.

Бунда, сотиб олинган узоқ муддатли активлар бўйича ҳисобга олинмаган ва 2020 йил 1 январда 4410 «Солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар бўйича аванс тўловлари (турлари бўйича)» дебетида ҳисобда турган ҚҚС суммаси 6410 «Бюджетга тўловлар бўйича қарзлар (турлар бўйича)» дебетида тўлиқ ҳисобга олинади. Ушбу қоида фақат 2019 йилда сотиб олинган узоқ муддатли активларга нисбатан қўлланилади (ҚҚС бўйича ҳисобга олиш ҳуқуқи 2019 йил 1 январдан кейин берилган).

1.11. ҚҚС тўловчилари тоифасига ўтганда, шунингдек солиқ имтиёзлари бекор қилинган тақдирда, солиқ тўловчи ҚҚС миқдорини фақат сўнгги 12 ой ичида сотиб олинган ТМЗ қолдиқлари бўйича ҳисобга олиш ҳуқуқига эга бўлади. Узоқ муддатли активлар бўйича ҚҚС, солиқ суммасини ўз ичига олган қайта баҳолашни ҳисобга олмаган ҳолда, уларнинг баланс (қолдиқ) қийматидан келиб чиқиб белгиланади.

Масалан, 2019 йилда товарларни (хизматларни) реализация қилишдан тушган даромаднинг чекланган миқдорини оширган солиқ тўловчи 2020 йил 1 январдан бошлаб ҚҚС тўлашга ўтади.

2020 йил 1 январь ҳолатига кўра ушбу солиқ тўловчининг омборида 1,4 млрд сўмлик товарлар захиралари мавжуд, улардан 233,3 млн сўм ҚҚСга тўри келади.

Ушбу қолдиқларнинг 600 млн сўмлик қисми (шу жумладан, 100 млн сўмлик ҚҚС) 2017 йилда сотиб олинган, қолган 800 млн сўм (133,3 млн сўм ҚҚС билан) 2019 йил март ойида сотиб олинган.

Янги қоидаларга кўра, ушбу солиқ тўловчи 2020 йил 1 январдан бошлаб ҚҚС тўлашга ўтишда, 2019 йилда сотиб олинган қолдиқларга тўри келадиган 133,3 млн сўм солиқни ҳисобга олиши мумкин (яъни охириги 12 ой ичида).

1.12. ҚҚС ҳисобга олишни қўллаш шarti – ҚҚС тўловчиси сифатида тегишли махсус рўйхатдан ўтказиш рақамини олиш талаби сақланиб қолади.

Бунда, солиқ тўловчилар тадбиркорлик фаолиятида фойдаланиш учун сотиб олинмаган товарлар бўйича ҳисобга олишлари мумкин эмас, хусусан:

енгил автомобиллар, мотоцикллар, вертолётлар, моторли кемалар, самолётлар, шунингдек бошқа турдаги автотранспорт воситалари ва улар учун ёқилғи; алкоголь ва тамаки маҳсулотлари.

Ҳисобга олишга шунингдек, вакиллик харажатларига тўғри келадиган ҚҚС суммалари киритилмайди.

1.13. ҚҚС ставкалари 15 фоиз ва ноль ставкасида сақланиб қолади.

1.14. Солиқ даври 1 ой. 2020 йилдан бошлаб ҚҚС бўйича солиқ ҳисоботлари солиқ органларига ортиб бормаيدиган яқун билан тақдим этилади.

Солиқ ҳисоботини тақдим этиш ва ҚҚС тўлаш ҳар ойда – ўтган солиқ давридан кейинги ойнинг 20-кунидан кечиктирмай амалга оширилади.

Солиқ агентлари ҳам шу муддатларда солиқ ҳисоботларини тақдим этадилар ва солиқни тўлайдилар.

1.15. Ортиқча ҚҚСни қайтариш нафақат ноль ставка бўйича солиқ солинадиган оборотлар учун, балки ҚҚС бўйича ортиқча сумма ҚҚСнинг умумий қоидаларини қўллаш натижасида юзга келган операциялар учун ҳам жорий этилади. Бунда, умумбелгиланган тартибда қайтариш муддати 60 кунни ташкил қилади.

Ҳисобга олинган ҚҚС суммасининг ҳисобланган солиқ суммасидан ошиб кетиши натижасида келиб чиққан ҚҚС миқдорини қайтариш 2020 йил 1 июлдан бошлаб амалга оширилади (ушбу қоида ҚҚС бўйича ноль ставкани қўллаган солиқ тўловчиларга нисбатан қўлланилмайди).

Солиқ тўловчиларнинг алоҳида тоифаси учун ҚҚСни қайтаришнинг 7 кун ичида тезлаштирилган тартиби назарда тутилади (йирик солиқ тўловчилар, экспорт қилувчилар, банк кафолатини тақдим этган солиқ тўловчилар, хорижий дипломатик ваколатхоналар, маҳсулот тақсимоти тўғрисидаги битим қатнашчилари, солиқ мониторинги иштирокчилари).

Шу билан бирга, хорижий дипломатик ваколатхоналар ва маҳсулот тақсимотида оид битим тарафлари (битимда шундай шартлар мавжуд бўлганда) томонидан сотиб олинган товарлар (хизматлар) уларга ҚҚС билан реализация қилинади, кейинчалик ҚҚС харидор томонидан қопланади.

Бунда, ҚҚСни қайтариш хорижий дипломатик ваколатхоналарга ва маҳсулот тақсимоти тўғрисидаги битимнинг томонларига (шартномада шундай шартлар мавжуд бўлганда) 2020 йилда сотиб олинган товарлар (хизматлар) учун 2020 йил 1 январдан бошлаб амалга оширилади.

1.16. Ўзбекистон Республикасида жисмоний шахсларга чет эл компаниялари томонидан кўрсатиладиган электрон хизматларга солиқ солиш тартиби жорий этилмоқда.

Агар электрон хизматлар чет эл воситачи компанияларни жалб қилган ҳолда чет эл компаниялар томонидан амалга оширилса, жисмоний шахслар билан ҳисоб-китоб-

ҳисобга олишлари шарт. Савдо фаолияти бўйича солиқ солинадиган даромадлар ва товар операцияларини ҳисобга олиш даромадлар ва амалга оширилган товар операциялари ҳисобини юритиш реестрларида юритилади. Улар:

а) чакана савдо билан шуғулланадиган якка тартибдаги тадбиркорнинг солиқ солинадиган даромадлари ва товар операцияларини ҳисобга олиш китоби;

б) товар чеклари китоби.

Якка тартибдаги тадбиркорнинг аризаси асосида якка тартибдаги тадбиркор солиқ ҳисобида турган жойдаги

солиқ хизмати органи даромадлар ва товар операциялари ҳисобини юритиш регистрларини рўйхатдан ўтказади. Улар якка тартибдаги тадбиркорда охириги маълумот киритилган кундан бошлаб беш йил давомида сақланади ва рақамланган, ип билан тикилган ва тегишли солиқ органининг муҳри билан тасдиқланган бўлиши керак.

Якка тартибдаги тадбиркорнинг фаолияти тўғрисидаги ҳисоботлар ҳар чорак якунлари бўйича солиқ ҳисобида турган жойдаги солиқ органига ҳисобот чорайдан кейинги ойнинг ўнинчи кунидан кечиктирмай тақдим этилади.

4. Ижтимоий солиқ бўйича:

4.1. Грантлар ҳисобидан олиннадиган, шунингдек, бошқарув ходимлари сифатида жалб қилинган акциядорлик жамиятларининг чет эллик ишчиларнинг иш ҳақи кўринишидаги даромадлари бўйича имтиёзлар бекор қилинмоқда.

4.2. Ижтимоий солиқ ставкаси давлат корхоналари, устав жамғармаси (капитали)да давлат улуши 50 фоиз ва ундан кўпроқ бўлган юридик шахслар, қайси юридик шахс устав жамғармаси (капитали)нинг 50 фоизи ва ундан кўпроқ қисми давлат улуши 50 фоиз ва ундан кўпроқ бўлган юридик шахсларга тегишли бўлса, ўша юридик шахслар ҳамда уларнинг таркибий тузилмалари учун 25 фоиздан 12 фоизгача пасайтирилди.

4.3. Жисмоний шахсларнинг алоҳида тоифаси учун энг кам иш ҳақининг каррали миқдорларида ўрнатилган қатъий белгиланган солиқ ставкалари базавий ҳисоблаш миқдоридан келиб чиққан ҳолда қайта кўриб чиқилади.

Жисмоний шахсларнинг кўрсатилган тоифасига жисмоний шахсларга декларация асосида йиллик даромадидан ижтимоий солиқни умумбелгиланган ставкада жисмоний шахслар даромад солиғига ўхшаш ҳолда тўлаш ҳуқуқи берилади.

4.4. Ижтимоий солиқни жами йиллик даромад тўғрисидаги декларация асосида ихтиёрий асосда ҳисоблаш ва тўлаш тартиби назарда тутилмоқда.

5. Айланмадан олиннадиган солиқ бўйича:

5.1. Ягона ер солиғини бекор қилиш ва солиқ тўловчиларнинг алоҳида тоифаси учун ҚҚСни мажбурий тўлаш киритилишини ҳисобга олган ҳолда, айланмадан солиққа тортилмайдиган шахслар рўйхати қайта кўриб чиқилмоқда. Шу сабабли, қуйидаги шахслар айланмадан олиннадиган солиқни қўллашга ҳақли эмаслар:

солиқ даврида товарлар (хизматлар) сотишдан олинган даромадлари 1 млрд сўмдан ошган фаолият юритаётган юридик шахслар ва якка тартибдаги тадбиркорлар;

солиқ даврида товарлар (хизматлар) сотишдан олинган даромадлари 100 млн сўмдан ошмаган якка тартибдаги тадбиркорлар;

товарларни импорт қилувчилар – импорт шартномаси тузилгандан кейинги ойнинг биринчи кунидан бошлаб; акциз тўланадиган товарлар (хизматлар) ишлаб чиқарувчилар ва (ёки) фойдали қазилмалар қазиб олиш билан шуғулланувчилар;

50 гектар ва ундан ортқ сугориладиган ер майдонлари бўлган қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқарувчилари – қишлоқ хўжалиги ерлари олинган кундан кейинги ойнинг биринчи кунидан бошлаб;

бензин, дизель ёқилғиси ва газни реализация қиладиган юридик шахслар – ушбу фаолият бошлангандан кейинги ойнинг биринчи кунидан бошлаб;

лотереяни ташкил этиш фаолияти билан шуғулланувчи юридик шахслар;

оддий ширкат шартномаси доирасида амалга оширилган фаолият бўйича ишончли шахслар;

инвестиция лойиҳаси амалга оширилмаганлиги тўғрисида хулоса бериш ваколатига эга орган томонидан хулоса чиқарилган тугалланмаган қурилиш объектлари ва фойдаланилмаётган ишлаб чиқариш майдонлари эгалари. Улар қўшилган қиймат солиғи ва фойда солиғини хулоса чиқарилган ойдан кейинги ойнинг биринчи кунидан бошлаб тўлашга ўтишлари шарт;

марказлаштирилган молиялаштириш манбалари ҳисобидан объектлар қурилиш ишларини бажарувчи корхоналар (жорий таъмирлаш ва капитал таъмирлашдан ташқари). Улар бундай қурилиш шартномаси тузилган ойдан кейинги ойнинг биринчи кунидан бошлаб қўшилган қиймат ва фойда солиғини тўлашга ўтишга мажбурдирлар.

5.2. Айланмадан олиннадиган солиқ тўлаш татбиқ қилинмайдиган шахслар 2020 йил 1 январдан бошлаб қўшилган қиймат солиғи ва фойда солиғи тўловчилари деб эътироф этилади. Бундай шахслар 2020 йил 1 февралига қадар солиқ органларини ушбу солиқларни тўлашга ўтиш тўғрисида хабардор қилишга мажбур.

Юқорида кўрсатилган мuddатларда хабарнома тақдим қилинмаса солиқ органлари мустақил равишда ушбу шахсни қўшилган қиймат солиғи ва фойда солиғи тўловчиси сифатида бир вақтнинг ўзида қўшилган қиймат солиғи тўловчиси сифатида махсус рўйхатдан ўтказиш ҳисобига қўяди.

Худди шундай қоидалар 2019 йилда тадбиркорлик субъекти сифатида рўйхатдан ўтган шахсларга, агар уларда товарларни (хизматларни) реализация қилишдан олинган даромад суммаси 1 млрд сўмни 365 га бўлиб, рўйхатдан

1) Умумий қоидалар.

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг янги таҳририга биноан якка тартибдаги тадбиркорлар – календарь йилида товарларни (хизматларни) сотишдан олинган даромади 100 млн сўмдан ошмайдиган жисмоний шахслар даромад солигини тўлаш тартибини танлаш ҳуқуқига эга:

тегишли фаолият тури учун қатъий белгиланган миқдорда;

умумий белгиланган 12 фоиз ставкаси бўйича олинган ҳақиқий даромаддан келиб чиқиб жами йиллик даромад тўғрисидаги декларация асосида.

Танлаш куйидаги йўллар билан амалга оширилади:

тадбиркорлик субектини давлат рўйхатидан ўтказишда танланган солиқ тўлаш тартибини кўрсатган ҳолда;

танланган солиқ тўлаш тартиби тўғрисида хабарни доимий яшаш жойидаги солиқ органларига жорий йилнинг 25 январидан кечиктирмасдан тақдим этиш орқали.

Жисмоний шахс томонидан белгиланган муддатда хабарнома тақдим этилмаганлиги унинг солиқни қатъий белгиланган миқдорда тўлашга розилигини билдиради.

Агар якка тартибдаги тадбиркорнинг солиқ давридаги товарларни (хизматларни) сотишдан олинган даромади 100 млн сўмдан ошса, лекин 1 млрд сўмдан ошмаса, у айланмадан солиқ тўловчиси деб эътироф этилади. Бунда товарларни импорт қилувчи якка тартибдаги тадбиркорларга айланмадан солиқ қўлланилмайди.

Солиқ даврида товарлар (хизматлар) сотишдан олинган даромадлари 1 млрд сўмдан ошган якка тартибдаги тадбиркорлар қўшилган қиймат солиғи ва солигини тўлашга ўтадилар.

Якка тартибдаги тадбиркор ихтиёрий равишда фойда солиғи ва ҚҚС тўлашга ўтишга ҳақли.

2) Жами йиллик даромад тўғрисидаги декларация асосида жисмоний шахслардан олинмаган даромад солигини тўлаш.

Жами йиллик даромад тўғрисидаги декларация асосида жисмоний шахслардан олинмаган даромад солигини тўлаш тартибини танлаган якка тартибдаги тадбиркорнинг даромадига 12 фоиз миқдорда солиқ солинади.

Жами йиллик даромад тўғрисидаги декларация асосида солиқ тўлаш тартибини танлаган якка тартибдаги тадбиркорлар тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш билан боғлиқ бўлган ҳақиқатдан амалга оширилган ва ҳужжатлаштирилган харажатларни даромаддан чегириш ҳуқуқига эга.

Солиқ ҳар ой даромад олинган ойдан кейинги ойнинг ўн бешинчи кунигача қуйидагилар асосида тўланади:

- тақдим этилган дастлабки декларация;
- ёки солиқ органининг хабарномаси.

Дастлабки декларация жорий йилнинг 1 февралидан кечиктирмай тақдим этилади. Янги рўйхатдан ўтган тадбиркорлик субектлари дастлабки декларацияни ҳўжалик юртурувчи субектни давлат рўйхатидан ўтказиладиган ойнинг охиригача топширадилар. Йил тугагандан кейин йиллик солиқ суммаси олинган ҳақиқий даромадга кўра

ҳисобланади. Декларация доимий яшаш жойидаги солиқ органига ҳисобот йилидан кейинги йилнинг 1 апрелидан кечиктирмай топширилади. Декларация бўйича солиқ суммаси билан йил давомида тўланган суммалар ўртасидаги фарқ солиқ тўловчидан ундирилади ёки кейинги йилнинг 1 июнидан кечиктирмай унга қайтарилади.

3) ЖШДСни қатъий белгиланган миқдорда тўлаш.

Якка тартибдаги тадбиркорларнинг фаолият турлари бўйича 2020 йил учун ЖШДСнинг қатъий белгиланган суммалари «Ўзбекистон Республикасининг 2020 йилги Давлат бюджети тўғрисида»ги 2019 йил 9 декабрдаги ЎРҚ-589-сонли Қонун билан тасдиқланган (13-илова).

Қатъий белгиланган солиқ суммаси ҳар ойда, тадбиркорлик фаолияти олиб борилган ойнинг ўн бешинчи кунидан кечиктирмай тўланади.

Бир неча фаолият турлари билан шуғулланувчи солиқ тўловчилар ҳар бир фаолият тури учун солиқ суммасини ушбу фаолият турлари учун белгиланган миқдорда тўлашади. Якка тартибдаги тадбиркорлар юридик шахсни ташкил этмасдан шуғулланиши мумкин бўлган фаолият турлари рўйхати Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 7 январдаги 6-сон қарорига 1-иловада келтирилган.

Жисмоний шахсларнинг қатъий белгиланган миқдорда солиқ тўлаш татбиқ этиладиган фаолиятдан олинган даромадларидан ташқари бошқа турдаги даромадлари бўйича алоҳида ҳисоб юритилади. Ушбу даромадлардан олинмаган солиқ жами йиллик даромад тўғрисидаги декларация асосида тўланади.

4) Якка тартибдаги тадбиркорнинг бошқа даромадлари дан ЖШДС тўлаш.

Куйидаги даромад турлари бўйича ЖШДС жами йиллик даромад тўғрисидаги декларация асосида тўланади:

а) 12 % ставкада:

солиқ агентидан солиқ солинмайдиган мулкий даромадлар; солиқ агентидан солиқ солинмайдиган моддий наф тартибдаги даромадлар;

Ўзбекистон Республикасидан ташқаридаги манбалардан олинган даромадлар;

солиқ агенти бўлмаган манбалардан олинган даромадлар;

б) илм-фан, адабиёт ва санъат асарларини яратганлик ва улардан фойдаланганлик учун олинган жисмоний шахсларнинг даромадларига ижодий фаолиятни амалга ошириш билан боғлиқ бўлган ва ҳужжатлар билан тасдиқланган ҳақиқий харажатларни чегириб ташлаш ҳуқуқи билан 12 фоизлик ставка бўйича даромад солиғи солинади, бунда чегирма олинган жами даромад суммасининг 30 фоизидан кўп бўлмаслиги керак;

в) дивиденд ва фоизлар кўринишидаги даромадларга 5% ставкада солиқ солинади.

5) Якка тартибдаги тадбиркорнинг даромадлар ва харажатларни ҳисобга олиш мажбурияти.

Якка тартибдаги тадбиркорлар тасдиқланган шаклларда даромад олиш билан боғлиқ даромадлар ва харажатларни

ларни амалга оширадиган чет эллик воситачи компанияларга ҚҚС бўйича солиқ мажбурияти юклатилади.

Ўзбекистон Республикасининг резиденти бўлган юридик шахсларга ва Ўзбекистон Республикасида доимий муассасалар орқали фаолият кўрсатувчи юридик шахслар бўлган

Ўзбекистон Республикасининг норезидентларига электрон хизматлар кўрсатилганда ҚҚС бўйича мажбуриятларнинг бажарилиши шундай хизматларни сотиб олувчиларга юклатилади.

2. Фойда солиғи бўйича:

2.1. Қуйидагилар фойда солиғи тўловчилари ҳисобланади:

Ўзбекистон Республикасининг резидентлари бўлган юридик шахслар;

Ўзбекистон Республикасида фаолиятни доимий муассасалар орқали амалга оширадиган ҳамда Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан даромадлар олувчи норезидент юридик шахслар;

солиқ тўловчилар консолидациялашган гуруҳининг масъул иштирокчилари бўлган юридик шахслар;

солиқ даврида товарларни (хизматларни) реализация қилишдан олган даромадлари 1 млрд сўмдан ортиқ бўлган ёки ўз ихтиёри билан фойда солиғини тўлашга ўтган яққа тартибдаги тадбиркорлар;

оддий ширкат (биргаликдаги фаолият) шартномаси доирасида амалга ошириладиган фаолият бўйича ишончли шахслар.

2.2. Айланмадан солиқ тўловчи корхоналар фойда солиғи тўловчилари ҳисобланмайди.

2.3. Қуйидаги имтиёзлар 2020 йил 1 апрелдан бекор қилинади:

а) Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардиясининг кўриқлаш бўлинмалари учун;

б) қуйидаги фаолият турлари амалга оширилганда олинган фойда қисми бўйича:

протез-ортопедия буюмлари, ногиронлар учун инвентарлар ишлаб чиқаришдан, шунингдек ногиронларга ортопедик протезлаш хизмати кўрсатишдан, ногиронлар учун мўлжалланган протез-ортопедия буюмлари ва инвентарларни таъмирлаш ҳамда уларга хизмат кўрсатишдан;

шаҳар йўловчилар транспортида (таксидан, шу жумладан йўналишли таксидан ташқари) йўловчиларни ташиш бўйича хизматлар кўрсатишдан;

моддий маданий мерос объектларини таъмирлаш ҳамда қайта тиклаш ишларини амалга оширишдан.

2.4. Қуйидаги даромадларга солиқ имтиёзлари сақланиб қолинмоқда:

давлат облигациялари ва давлатнинг бошқа қимматли қозғолари бўйича даромадлар, шунингдек Ўзбекистон Республикаси резидентлари бўлган юридик шахсларнинг халқаро облигациялари бўйича даромадлар;

Халқ банки томонидан фуқароларнинг шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварақларидаги маблағлардан фойдаланишдан олинган фойдаси. Энди ушбу даромадларга ноль ставкаси бўйича солиқ солинади.

2.5. Зарарларни тақсимлаб кўчириш муддати 5 йилдан 10 йилга, зарарларни тақсимлаб кўчириш чегаравий миқдори солиқ солинадиган базанинг 50 фоиздан 60 фоизгача ўсган.

Шу билан бирга, солиқ тўловчи 2020 йил 1 январга қадар кўрилган зарарларни ушбу зарар кўрилган солиқ давридан кейинги кўпи билан беш йил ичида келгусига тақсимлаб ўтказишни амалга оширишга ҳақлидир. Тақсимлаб ўтказилаётган зарарнинг ҳар бир навбатдаги солиқ даврида ҳисобга олинмаган жами суммаси жорий солиқ даврида ҳисоблаб чиқарилган солиқ солинадиган фойданинг 50 фоиздан ошмаслиги керак.

2.6. Банклар, цемент ва полиэтилен гранулаларни ишлаб чиқарувчилар ҳамда уяли алоқа операторлари учун солиқ ставкаси 20 фоиз миқдориди сақланган. Бозорлар ва савдо комплексларида 20 фоиз миқдориди солиқ ставкаси қўлланилади.

2.7. Фойда солиғи бўйича қуйидагиларга 0 фоиз миқдорида ставка ўрнатилган:

ўзи ишлаб чиқарган қишлоқ хўжалиги маҳсулотини реализация қилишдан олинган фойдаси бўйича қишлоқ хўжалиги товар ишлаб чиқарувчи корхоналари учун. Бунда, ўзи ишлаб чиқарган қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини реализация қилишдан даромад ҳажми жами даромаднинг 90 фоиздан кўпрогини ташкил этиши лозим;

РЕКЛАМА

ORMA

**«КИЧИК КОРХОНА
ЭЛЕКТРОН БУХГАЛТЕРИ»**

Ўзбек тилидаги қўлланмасини тақдим этамиз

Тошкент ш., Миробод тумани, Таълимаржон кўч., 1/1. Тел.: (71) 200-00-90.

E-mail: office@norma.uz, web: www.norma.uz

ижтимоий соҳалар учун;

бюджет ташкилотлари учун. 2023 йил 1 январгача ходимларни моддий рағбатлантиришга ҳамда моддий-техник ва ижтимоий базасини мустаҳкамлашга мақсадли ишлатиш шарти билан қўшимча манбалардан олинган даромадларга ноль ставка қўлланилиши кўзда тутилган.

товарларни (ишларни) экспортга реализация қилишдан олинган фойда учун. Экспортдан олинган даромад 15 фоиздан кам бўлмаслиги лозим. Бунинг учун экспорт кунидан 180 кунгача кечиктирмай экспорт ва даромадлар тушишини ҳужжатли тасдиқлашни талаб қилинади. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 29 ноябрда ПФ-5587-сон Фармони билан тасдиқланган рўйхатдаги хом ашё товарлар ҳамда халқаро йўналишда ташиш (автотранспортдан ташқари), қувур ва газ қувури бўйича ташиш учун ноль миқдорда ставка қўлланилмади.

2.8. Электрон савдо фаолиятини амалга оширувчи корхоналар учун 7,5 фоиз миқдорда камайтирувчи ставкалар ўрнатилаяпти. Бунда, электрон савдо ҳажми 90 фоиздан кам бўлмаслиги керак.

2.9. Бошқа барча солиқ тўловчилар учун 15 фоиз миқдорда ставка ўрнатилган.

2.10. Олдин солиққа тортилган даромадларни ҳисобга олиш механизмини жорий этган ҳолда дивидендларни каскадли солиққа тортилиши бекор қилинмоқда.

2.11. Уларни харид қилишга йўналтирилган маблағлар суммасига солиқ солинадиган базани камайтириш тарзидаги имтиёзни бекор қилган ҳолда технологик ускуналар ва кўчмас мулк объектларини харид қилиш давридаги амортизация ажратмаларини бир йўла ҳисобга олиш тартиби жорий қилинмоқда.

2.12. Чораклик солиқ ҳисоботлари ҳисобот давридан кейинги ойнинг 20 кунидан кечиктирмай ҳамда йиллик солиқ ҳисоблари солиқ даври ўтгандан кейинги йилнинг 1 мартдан кечиктирмай тақдим этилади.

Жами даромади жорий солиқ давридан олдинги солиқ даври учун 5 млрд сўмгача бўлган солиқ тўловчилар томонидан солиқни тўлаш солиқ ҳисоботини тақдим этиш муддатларидан кечиктирмай амалга оширилади, 5 млрд сўмдан ошадиган солиқ тўловчилар ҳар ойлик бўнақ тўловларини ҳисобот даври ҳар бир ойнинг 23-кунидан кечиктирмай тўлайди.

Бунда бўнақ тўлови суммаси солиқ органи томонидан олдинги солиқ даври учун ҳисобланган жами даромаддан келиб чиққан ҳолда ҳисобланади, биринчи чорақда тўлашни лозим бўлган ҳар ойлик бўнақ тўловининг суммаси

ўтган солиқ даврининг охири чорақда тўлашни лозим бўлган ҳар ойлик бўнақ тўлови суммасига тенг этиб қабул қилинади. Бўнақ тўловлари бўйича маълумотнома тақдим этилмайди.

2020 йил 1 чорак учун фойда солиғи бўйича бўнақ тўловлар куйидаги тартибда аниқланади ва тўланади.

2019 йил 9 ойлик жами даромад суммаси 9 га бўлиниб ва 12 га қўпайтирилганда 5 млрд дан ошган солиқ тўловчилар 2020 йил 23 январь, 2020 йил 23 февраль ва 2020 йил 23 мартдан кечиктирмай тўлашни лозим бўлган бўнақ тўлов суммасини мос равишда 2019 йил 10 октябрь, 2019 йил 10 ноябрь ва 2019 йил 10 декабрда ҳисобланган бўнақ тўлови миқдориди ҳисоблайдилар. Бунда жами даромад молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот сатрлари йиғиндисидан аниқланади:

– маҳсулот (товар, хизмат ва ишлар) реализациясидан соф тушум (010–сатр);

– асосий фаолиятдан бошқа даромадлар (090–сатр);

– молиявий фаолиятдан даромадлар (110–сатр).

2.13. Солиқ агентлари томонидан тўланган фойзалар 2020 йил 1 январдан бошлаб даромад олувчиларнинг жами даромади таркибига киради ва Солиқ қодесидида белгиланган тартибда солиққа тортилади, бундан нотижорат ва бюджет ташкилотлари, Ўзбекистон Республикаси норезидентлари – жисмоний ва юридик шахсларга тўловлар мустасно.

2.14. Солиқ қодексига мувофиқ яқка тартибдаги тадбиркор солиқ базасини ҳисоблаб чиқаришнинг соддалаштирилган тартибини танлашга ҳақли.

Яқка тартибдаги тадбиркорлар солиқ базасини ҳисоблаб чиқаришнинг соддалаштирилган тартибини қўллаш учун солиқ ҳисобидида турган жойдаги солиқ органига Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси томонидан белгиланган шаклдаги билдиришномани куйидаги муддатларда тақдим этади:

- 1) янгидан рўйхатдан ўтказилганлар – тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш бошлангунига қадар;
- 2) фойда солиғини тўлашга ўтганлар, шу жумладан ихтиёрий равишда ўтганлар – бир вақтнинг ўзидида фойда солиғини тўлашга ўтиш тўғрисидаги билдиришномани солиқ ҳисобидида турган жойдаги солиқ органига юборганда;
- 3) қолганлари – жорий йилнинг 25 январидан кечиктирмай.

Яқка тартибдаги тадбиркорлар томонидан 2020 йил 1 январдан бошлаб солиқ базасини ҳисоблаб чиқаришнинг соддалаштирилган тартибини қўллаш учун 2020 йил 1 февралдан кечиктирмай солиқ ҳисобидида турган жойдаги солиқ органига билдиришнома тақдим этилиши лозим.

3. Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи бўйича:

3.1. Жисмоний шахсларнинг алоҳида тоифаларининг (яқка тартибдаги тадбиркорлар, хунармандлар, оилавий тадбиркорлик субъектлари аъзолари) қатъий белгиланган солиқни тўлаш ўрнига жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини тўлаши кўзда тутилган. Шу билан бирга, уларга жами йиллик даромад тўғрисидаги декларация асосида солиқ тўлашни танлаш ҳуқуқини бериш

режалаштирилган. Бунда «Хунарманд» уюшмаси аъзоси бўлган ва ҳозирда қатъий белгиланган солиқни тўлашда имтиёزلарга эга бўлган хунармандлар учун, хунармандчилик маҳсулотларини (товарлар, хизматларини) ишлаб чиқариш ва сотиш бўйича даромад солиғини тўлашдан овоз қилишни назарда тутадиган имтиёзли солиқ тартиби сақлаб қолинади.

3.2. Жисмоний шахсларнинг жами даромадларини аниқлаш тартиби қайта кўриб чиқилмоқда. Жумладан, ҳозирги вақтда жисмоний шахснинг жами даромадига киритилган ва кейинчалик солиқ солинадиган базани аниқлашда чегирилган (пенсия, стипендия, ижтимоий нафақа, алимент ва бошқалар) даромадларнинг айрим турлари, 2020 йил 1 январдан бошлаб солиқ тўловчининг жами даромадларига киритилмайди.

Бундан ташқари, шундай норма назарда тутилмоқдаки, унга кўра жисмоний шахснинг банк ҳисобварағига ўтказиладиган пул маблағлари ва (ёки) жисмоний шахс кўрсатилган ташкилотларнинг содиқлик дастурларида иштирок этиши натижасида олинган, ташкилотларнинг товарлар ва (ёки) хизматлар ҳақини тўлиқ ёки қисман тўлаши шаклидаги пул ёки натура кўринишидаги даромадларга солиқ тўловчининг даромадлари деб қаралмайди.

3.3. 2019 йилда амал қилган жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғи ставкалари сақланиб қолинади:

а) Ўзбекистон Республикасининг резидентлари бўлган жисмоний шахслар учун:

жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғининг асосий ставкаси – 12 фоиз;

дивидендлар ва фоизлар кўринишидаги даромадларга 5 фоиз миқдориди солиқ солинади;

б) Ўзбекистон Республикаси норезидентлари бўлган жисмоний шахслар учун:

дивиденд ва фоизлар – 10%;

халқаро юк ташишдаги транспорт хизматларини кўрсатишдан олинган даромадлар (фрахтдан олинadиган даромадлар) – 6%;

меҳнат шартномалари ва фуқаролик-ҳуқуқий шартномалар бўйича олинган даромадлар, бошқа даромадлар – 20%.

3.4. Жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғи бўйича имтиёزلарни қуйидаги йўллар билан оптималлаштириш режалаштирилган:

а) Ўзбекистон Республикасида ҳаётни узоқ муддатли сугурта қилиш бўйича сугурта фаолиятини амалга ошириш учун лицензияга эга бўлган юридик шахсларга сугурта мукофотларини, шунингдек ипотека кредитлари ва улар бўйича ҳисобланган фоизларни тўлаш учун ажратилган маблағлар бўйича имтиёзлар бериш тартибини қайта кўриб чиқиш (солиқ даври давомида солиқ чегирмаларининг максимал миқдори белгиланади);

б) таълим тўловлари учун ажратилган маблағлар (ўзи ёки унинг йиғирма олти ёшгача бўлган фарзандлари учун) бўйича имтиёзни йиғирма олти ёшга тўлмаган турмуш ўртоғи учун тўловларга ҳам татбиқ этилиши;

в) қуйидаги турдаги даромадларни солиқ тўлашдан озод қилиш тарзидаги айрим имтиёзларнинг бекор қилиниши: хусусий корхона эгаси, оилавий корхона аъзоси ва фермер хўжалиги раҳбари ихтиёрида қолган солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлардан кейинги фойда миқдори;

меҳнат шартномаси бекор қилинганда энг кам иш ҳақининг ўн икки баравари миқдориди тўланадиган таътил нафақаси;

ихтиёрий равишда тугатилган хўжалик юритувчи субъект – юридик шахсга ўз мажбуриятларини бажариш учун йўналтирилган юридик шахс таъсисчилари (қатнашчилари) даромадларининг миқдори;

акциядорлик жамиятларининг чет эллик ишчиларининг бошқарув кадрлари сифатидаги фаолиятдан олган даромадлари;

г) концерт ва кўнгличлар фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқига эга бўлган жисмоний шахсларнинг ушбу фаолиятдан олинган даромадларини, шунингдек яқка тартибдаги тадбиркор билан меҳнат муносабатларида бўлган шахсларнинг яқка тартибдаги тадбиркор билан тўзилган меҳнат шартномаси бўйича ишларни бажаришдан олган даромадларини солиқ солишдан озод қилиш имтиёзини бекор қилиш;

3.5. Солиқлар суммаси ва меҳнат ҳақининг энг кам миқдорини аниқлашда ишлатиладиган базавий ҳисоблаш миқдори кўрсаткичининг жорий этилиши муносабати билан энг кам иш ҳақининг каррали миқдорларида белгиланган имтиёзлар мос равишда базавий ҳисоблаш миқдори ва меҳнатга ҳақ тўлашнинг энг кам миқдоридан келиб чиқиб қайта кўриб чиқилади.

3.6. Жисмоний шахсларнинг алоҳида тоифасини қатъий белгиланган солиқ ўрнига жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғини тўлаш ва уларга жами йиллик даромад тўғрисидаги декларация асосида солиқ тўлашни танлаш ҳуқуқини бериш муносабати билан:

қатъий белгиланган солиқ тўлови хусусиятлари назарда тутилган (яқка тартибдаги тадбиркорлар учун белгиланган солиқ суммалари Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 9 декабрдаги «Ўзбекистон Республикасининг 2020 йилги Давлат бюджетни тўғрисида»ги ЎРҚ-589-сон Қонуни билан тасдиқланган);

улар томонидан жами йиллик даромад тўғрисидаги декларация асосида солиқ тўлаш тартиби батафсил баён қилинмоқда (мулкни ижарага беришдан даромад олинadиган жисмоний шахслар шогри дастлабки декларацияни топшириш тартиби).

3.7. Жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғи ва ижтимоий солиқ бўйича солиқ ҳисоботи муддатларини бирхиллаштириш – ҳар ойнинг 15-кунидан кечиктирмасдан топшириш назарда тутилади. Бу ҳолда, солиқ агенти томонидан ҳисобланган солиқ суммасини тўлаш жисмоний шахсга даромадни тўлаш билан бир вақтда, **солиқ ҳисоботини топшириш муддатларидан кечиктирмай амалга оширилади**ган тартиб белгиланади.

3.8. Ходимлари сони 25 нафардан ортқ бўлган филиаллар ва алоҳида бўлинмаларнинг ушбу бўлинмалар ва филиаллар ходимлари юзасидан солиқ ҳисоботларини **мустақил равишда** бундай филиаллар ва алоҳида бўлинмалар рўйхатга олинган жойдаги солиқ органига тақдим этиш ва тегишинча ҳисобланган солиқ суммаларини тўлаш назарда тутилмоқда.

3.9. Яқка тартибдаги тадбиркорлар учун декларация асосида ёки қатъий белгиланган миқдорда солиқни танлаш ва тўлаш учун қуйидаги тартиб ўрнатилди.

2019 йил 1 сентябрдан бошлаб солиқлар, йилгилар, жарималар, давлат божлари ва кўрсатилмаган давлат хизматлари учун бошқа тўловларнинг миқдорларини аниқлашда ЭКИХ миқдори ўрнига 223 000 сўм миқдориди базавий ҳисоблаш миқдори (БҲМ) қўлланилади (21.05.2019 йилдаги ПФ-5723-сон Фармон).

ВАЗИЯТ. Якка тартибдаги тадбиркорнинг ўриндошлик асосида ёлланган ходим учун ЯИТ тўлаши

ЯИТ ўриндошлик асосида ходимни ишга ёллади. ЯИТ ва ёлланган ходим ўртасидаги меҳнат муносабатлари меҳнат қонунчилиги билан тартибга солинади (Низомнинг 6-банди, 31.07.2015 йилдаги 219-сон ВМҚа 1-илова). Ишга қабул қилиш чоғида ЯИТ ходим билан белгиланган шаклдаги меҳнат шартномасини тузади (219-сон Низомга 2-илова). Шу тариқа, ходим асосий иш жойи бўйича ёки ўриндошлик асосида ишга қабул қилинганидан қатъи назар, ЯИТ ойна БҲМнинг 50%идан кам бўлмаган миқдорда унинг учун ЯИТ тўлайди.

Имтиёз олиш ҳуқуқига эга бўлган жисмоний шахслар

Қуйидаги тоифадаги жисмоний шахслар тўлашдан озод қилиш ёки ставкани пайсантириш кўринишида ЯИТ бўйича имтиёзлардан фойдаланишга ҳақли:

Солиқ тўловчилар	Имтиёзнинг тури	Имтиёз тақдим этиш учун асос
Ёшга доир пенсия ва нафақа олувчи ҳунармандчилик субъектлари – «Хунарманд» уюшмасининг аъзолари	Тўлашдан озод этиш	Пенсия гувоҳномаси
Қолган ЯИТ тўловчилар – ёшга доир пенсия олиш ҳуқуқига эга бўлган жисмоний шахслар, шунингдек I ва II гуруҳ ногиронлари	Белгиланган ставка кўпи билан 50%га пайсантирилади	Пенсия гувоҳномаси ёки тиббий-меҳнат эксперт комиссиясининг (ТМЭК) маълумотномаси

Тўлаш тартиби

Календарь ойда ишланган кунлар сонидан қатъи назар, ЯИТ тўланг.

1-МИСОЛ. Тўлиқ ой ишлаган якка тартибдаги тадбиркорнинг ЯИТ тўлаши

ЯИТ ноябрь ойида 10 кун ишлаб, 11-кунни фаолиятини вақтинчалик тўхтатди. Бир ой тўлиқ ишланганига қарамай, ЯИТни тўлиқ – БҲМнинг 1 баравари миқдориди тўлашга тўғри келади.

2-МИСОЛ. Якка тартибдаги тадбиркорнинг ёлланган ходим учун ЯИТ тўлаши

ЯИТ 29 ноябрь кунни ходимни ишга қабул қилди. Ходим ноябрь ойида 1 кун ишлаганига қарамай, ЯИТ ушбу ходим учун ноябрь ойида ЯИТни тўлиқ, яъни БҲМнинг 50%и миқдориди тўлаши шарт.

Янги рўйхатдан ўтган ЯИТ ва юридик шахс ташкил этмаган ҳолда оилавий тадбиркорлик шаклидаги фаолиятни амалга оширувчи оила аъзолари ЯИТни давлат рўйхатидан ўтказилган ойдан кейинги ойдан бошлаб тўлайдилар.

3-МИСОЛ. Янги рўйхатдан ўтган якка тартибдаги тадбиркорнинг ЯИТ тўлаши

ЯИТ 1 ноябрь кунни рўйхатдан ўтган. У ноябрь ойида ишланган кунлар сонидан қатъи назар, ЯИТни декабрь ойидан бошлаб тўлаши керак.

ЯИТ тўлаш мажбурияти қуйидагиларнинг зиммасига юклатилади:

- юридик шахс ташкил этмаган ҳолда оилавий тадбиркорлик шаклидаги фаолиятни амалга ошираётган оила аъзолари учун – ЯИТ сифатида рўйхатдан ўтган оила аъзосининг;
  - ЯИТнинг ходимлари учун – ушбу ходимлар билан меҳнат шартномасини тузган ЯИТнинг.
- ЯИТ тўлаш чоғида тўлов топшириқномасида ёки кирим орде-рида қуйидагиларни албатта кўрсатинг:

- солиқ тўловчининг фамилияси, исми, отасининг исми;
- СТИР;
- тўлов тўланаётган давр.

Оила аъзолари – оилавий тадбиркорлик иштирокчилари ва ходим ёлланган ЯИТ бўйича ЯИТ тўлаш чоғида тўлов топшириқ-номасини (кирим ордерини) ҳар бир оила аъзоси учун ва ҳар бир ёлланган ходим учун алоҳида-алоҳида ёзинг.

Агар тўлов топшириқномасида ёки кирим ордериди давр кўрсатилмаган бўлса, тўлов у амалга оширилаётган ой (деҳқон ҳўжаликлари аъзолари учун – йил) учун тўланган деб ҳисобланади.

ЯИТ фаолиятини муайян даврга вақтинчалик тўхтатса, солиқ органлари ҳам худди шу давр учун ЯИТни ҳисоблашни тўхтатиб турадилар.

Ўз фаолиятини муайян муддатга тўхтатаётган ЯИТ Давлат хизматлари марказига ариза бериш билан бир вақтда давлат рўйхатидан ўтганлик тўғрисидаги гувоҳномани топширади. Шунингдек у солиқ бўйича ҳисоба олиш жойидаги солиқ органига ҳар бир ёлланган ходим учун ҳисоба олиш карточкаларини топширади. Давлат хизматлари марказининг ахбороти, шунингдек олинган ёлланган ходимларнинг карточкалари асосида солиқ органи ЯИТни ҳисоблашни тўхтатиб туради. ЯИТ карточкаларни ўз вақтида топширмаса, солиқ органи ЯИТни ҳисоблашда давом этади.

Жисмоний шахснинг ЯИТ бўйича ҳисоботи тақдим этилмайди, сабаби тўлаш чоғида ФИО, СТИР ва тўлов тўланаётган давр албатта кўрсатилади. Шу тариқа, тўлов ҳўжатлари ЯИТ бўйича ҳисобот ўрнини босади.

Ирина АХМЕТОВА, «Норма» МЧДЖ эксперти.

ЯГОНА ИЖТИМОЙ ТЎЛОВ: ТЎЛОВЧИЛАР, ҲИСОБ-КИТОБ ҚИЛИШ ТАРТИБИ, ТЎЛАШ МУДДАТЛАРИ

(2019 йил бўйича ҳисобот топширувчи бухгалтерлар учун)

КИМ ТЎЛАЙДИ

Қуйдагилар ягона ижтимоий тўловни (ЯИТ) тўловчилар ҳисобланади:

- ходимларга даромадлар тўловчи иш берувчилар;
- жисмоний шахсларга фуқаролик-ҳуқуқий тусдаги шартнома-лар бўйича ишларни бажарганлик (хизматлар кўрсатганлик) учун ҳақ тўловчи буюртмачилар.

Қуйдагилар иш берувчилар ва буюртмачилар бўлиши мумкин:

- резидент, яъни Ўзбекистонда рўйхатдан ўтказилган юридик шахслар;
- Ўзбекистонда фаолиятни доимий муассаса, ваколатхоналар ва филиаллар орқали амалга оширувчи норезидентлар.

ВАЗИЯТ. Тадбиркорлик билан шугулланмайдиган Ўзбекистондаги хорижий компания ваколатхонасининг ЯИТ тўлаш мажбурияти

Ўзбекистонда фаолиятни ваколатхона орқали амалга оширувчи норезидентлар жисмоний шахсларга тўланадиган меҳнатга ҳақ тўлаш тарзидаги даромадлар бўйича ЯИТни тўловчилар ҳисобланади.

Бундан ташқари, қуйдаги жисмоний шахслар ЯИТни тўловчилар ҳисобланади:

- якка тартибдаги тадбиркорлар (ЯТТ) ва улар томонидан ёлланган ходимлар. Иккаласи мажбурий тартибда ЯИТ тўлайди. Бунда ходимлар учун ЯИТ тўлаш мажбурияти улар билан меҳнат шартномасини тузган ЯТТ зиммасига юклатилган;

• юридик шахс ташкил этмаган оилавий тадбиркорлик иштирокчилари. Бунда иштирокчилардан бири ЯТТ сифатида рўйхатдан ўтказилган бўлиши керак;

- деҳқон хўжалиқларининг аъзолари: хўжалик раҳбари – мажбурий тартибда, хўжалиқнинг бошқа аъзолари – ихтиёрий асосда.

2019 йил 1 январдан якка тартибдаги меҳнат ва оилавий тадбиркорлик фаолияти, шу жумладан шахсий ёрдамчи хўжалиқдаги ва юридик шахс ташкил этилмаган ҳолдаги деҳқон хўжалиқидagi фаолият ЯИТ тўланган тақдирда пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун иш стажига қўшиб ҳисобланади («Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўрисида»ги Қонуннинг 37-моддаси «г» банди).

КОРХОНА ЯИТНИ ҚАНДАЙ ҲИСОБЛАБ ЧИҚАРИШИ ЛОЗИМ

ЯИТ солиш объекти

Қуйдаги жисмоний шахсларга ҳисобланган меҳнатга ҳақ тўлаш тарзидаги даромадларнинг умумий суммаси (Солиқ кодексининг 172-моддаси) ЯИТ солиш объекти ҳисобланади:

- иш берувчи билан меҳнат оид муносабатларда бўлган, яъни меҳнат шартномасига (контрактига) мувофиқ ишлаётган;

• ишларни бажариш ва хизматлар кўрсатиш учун тузилган фуқаролик-ҳуқуқий тусдаги шартномаларга мувофиқ. Якка тартибдаги меҳнат фаолиятдан олинган даромадлар бундан мустасно;

У ёки бу даражада меҳнат фаолияти натижалари билан боғлиқ бўлган фуқаролик-ҳуқуқий тусдаги шартномалар жумласига пудрат шартномаси (ФКнинг 631-моддаси), ҳақ эвазига хизмат кўрсатиш шартномаси (ФКнинг 703-моддаси), топшириқ шартномаси (ФКнинг 817-моддаси) киради.

Меҳнат шартномасини фуқаролик-ҳуқуқий тусдагисидан фарқлаш имконини берадиган асосий аломатлар қуйдагилар ҳисобланади:

- ходимнинг меҳнат функциясини, яъни муайян ихтисослик, малака ёхуд лавозим бўйича ишни бажариши;
- ходимнинг ички меҳнат тартиби қоидаларига бўйсунishi;
- унинг лавозими корхонанинг штат жадвалига киритилиши.

• юридик шахсининг бошқарув органи (кузатув кенгаши ёки бошқа шунга ўхшаш орган) аъзоларига;

- Мудофаа вазирлиги, ИИБ, ФВВ, ДХХ, Президент давлат хавфсизлик хизмати ва Миллий гвардия ҳарбий хизматчиларига, ички ишлар органларининг оддий аскарлар, сержантлар ва офицерлар таркибига ҳамда ДБҚ ходимларига хизматни ўташи (хизмат мажбуриятларини бажариши) муносабати билан тўланадиган пул таъминоти, пул мукофотлари ва бошқа тўловлар тарзидаги;

• Ўзбекистон ҳудудида ишлаш учун чет эллик ходимларини бериш бўйича хизматлар кўрсатиш шартномасига кўра юридик шахс – норезидентга тўланадиган, чет эллик ходимларга даромадлар сифатида. Бундай даромадлар бўйича солиқ солинадиган базани чет эллик ходимларга тўланадиган даромадлар суммаси сифатида аниқланган. Бирок бу сумма хизматлар кўрсатиш шартномаси бўйича харажатлар умумий суммасининг 90%идан кам бўлмаслиги лозим (Солиқ кодексининг 307-моддаси 2-қисми).

Меҳнатга ҳақ тўлаш тарзидаги даромадларга қуйдагилар киради (Солиқ кодексининг 172-моддаси):

- корхонада меҳнатга ҳақ тўлашнинг қабул қилинган шакллари ва тизимларига мувофиқ ишбай нархлар, тарихий ставкалари ва мансаб маошларидан келиб чиққан ҳолда ҳақиқатда бажарилган иш учун ҳисобланган иш ҳақи;
- илмий даража ва фахрий унвон учун қўшимча тўловлар;
- рағбатлантириш хусусиятига эга тўловлар (Солиқ кодексининг 173-моддаси);
- компенсация тўловлари (Солиқ кодексининг 174-моддаси);
- ишланмаган вақт учун ҳақ тўлаш (Солиқ кодексининг 175-моддаси).

*Бу ерда ва кейинги ўринларда 1.01.2020 йилгача амалда бўлган Солиқ кодекси кўрсатилган.

Фақат меҳнатга ҳақ тўлаш тарзидаги даромадларга ЯИТ ҳисобланиши сабабли уни жисмоний шахсларнинг қуйидаги даромадларига ҳисобланган:

- мулкый (Солиқ кодексининг 176-моддаси);

$$\text{ЯИТ} = (\text{Меҳнатга ҳақ тўлаш тарзидаги даромадлар (СК 172-м.)} - \text{Имтиёзлар (СК 308-м.)}) \times \text{Ставка (СК 308-1-м.)}$$

Имтиёзлар

ЯИТ бўйича имтиёзлар қуйидаги кўринишда бўлиши мумкин:

- солиқ солинмайдиган тўловлар;

- пасайтирилган ставка;
- тўлашдан озод қилиш.

ЯИТ солинмайдиган тўловлар

Қуйидагиларга ЯИТ ҳисобланган (Солиқ кодексининг 308-моддаси):

меҳнатда майиб бўлганлик ёки соғлиққа бошқача шикаст етганлик билан боғлиқ зарарнинг ўрнини қоплаш учун белгиланган миқдорлардан ортиқча олинган суммаларга (Солиқ кодексининг 171-моддаси 2-қисми 9-банди);

қуйидаги грант маблағлари ҳисобига олинмайдиган меҳнатга ҳақ тўлаш тарзидаги даромадларга:

- давлатлар, давлатларнинг ҳукуматлари, халқро ва чет эл ҳукуматга қарашли ташкилотлар томонидан берилган;
- ҳукумат томонидан белгиланадиган рўйхатга киритилган халқро ва чет эл ноҳукумат ташкилотлари томонидан берилган;
- Ўзбекистоннинг халқро шартномалари доирасида берилган;

ВАЗИЯТ. Корхона ишларни бажариш учун касаначиларни жалб этди

Ўйинчоқ ишлаб чиқариш фабрикаси қўғирчоқлар кийимини тикиш учун касаначиларни жалб этди. Фабрика бўйича умумий меҳнатга ҳақ тўлаш фонди бир ойда 100 млн сўмни ташкил этди, шу жумладан касаначилар бўйича – 10 млн сўм. Касаначиларнинг МҲТФга ЯИТ ҳисобланмаслиги сабабли фақат 10 млн сўм (100 – 10) миқдоридagi МҲТФга ЯИТ солинди.

• Ўзбекистонда аккредитациядан ўтган чет эл олий таълим муассасалари чет эллик ходимларнинг меҳнатга ҳақ тўлаш фонди қисмида – 2023 йилнинг 1 январигача (29.12.2017 йилдаги ПҚ-3454-сон қарорнинг 23-банди);

• хусусий тиббиёт муассасалари хорижий шифокорлар ва замонавий тиббиёт асбоб-ускуналарига хизмат кўрсатадиган техник мутахассисларга тузилган меҳнат шартномалари доирасида

• акциядорлик жамиятларининг бошқарув ходимлари сифатида жалб қилинган чет эллик ходимларининг меҳнатга ҳақ тўлаш тарзидаги даромадларига;

• пахта йигим-терими бўйича қишлоқ хўжалиги ишларини бажарганлик учун олинмайдиган даромадларга.

Солиқ кодексида ташқари алоҳида норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар билан айрим тоифадаги жисмоний шахсларнинг даромадларини ЯИТдан озод қилиш бўйича имтиёзлар берилган. Масалан, қуйидагилар ЯИТ тўлашдан озод қилинган:

- товарлар (ишлар ва хизматлар) ишлаб чиқариш бўйича касаначиларга буюртма берадиган корхоналар, меҳнат шартномаси асосида уларга тўланадиган маблағлар қисмида – 2021 йилнинг 1 январигача (5.01.2006 йилдаги ПФ-3706-сон Фармоннинг 3-банди);

тўланадиган даромадлар бўйича (1.04.2017 йилдаги ПҚ-2863-сон қарорнинг 10-банди).

Ишларни бажариш ва хизматлар кўрсатиш бўйича шартномалар асосида ўзини ўзи банд қилган фуқароларга тўланадиган даромадларга ЯИТ солинган (9.07.2019 йилдаги 566-сон ВМҚ 3-банди 5-хатбошиси).

Ўзини ўзи банд қилган фуқаролар махсус вақтинчалик меҳнат гувоҳномасига эга бўлишлари керак. Уни бериш тартиби махсус Низом (566-сон ВМҚга 1-илова) билан белгиланган. Вақтинчалик меҳнат гувоҳномалари берилмайдиган фаолият турлари рўйхати (566-сон ВМҚга 3-илова) ҳам тасдиқланган.

Пасайтирилган ставка

Солиқ кодексида ЯИТнинг 2 хил ставкаси белгиланган (Солиқ кодексининг 308-1-моддаси):

• 25% – бюджет ташкилотлари ва давлат ўрхоналари, устав фондида (устав капиталида) давлат улуши 50% ва ундан кўпроқ бўлган юридик шахслар; қайси юридик шахс устав фондининг (устав капиталининг) 50%и ва ундан кўпроқ қисми давлат улуши 50% ва ундан кўпроқ бўлган юридик шахсга тегишли бўлса, ўша юридик шахслар ҳамда уларнинг таркибий тузилмалари учун;

• 12% – бошқа тўловчилар учун.

Қуйидаги корхоналар ЯИТнинг пасайтирилган ставкаларини қўллашлари мумкин:

- ихтисослаштирилган цехлар ва участкаларда ишловчи ногиронларнинг меҳнатидан фойдаланувчи. Уларнинг МҲТФдан 4,7% ставка бўйича ЯИТ ундирилади (17.07.1992 йилдаги 328-сон ВМҚнинг 7-банди);

Ногиронларнинг меҳнатидан фойдаланувчи корхоналар ходимлар саломатлиги ҳолатини ва меҳнат фаолияти юртишга оид белгиланган қарши кўрсатмаларни ҳисобга олган ҳолда ҳеч қандай тўсиқликларсиз меҳнат операцияларини бажара олишлари учун иш ўринларининг меҳнат шартноларини бўйича аттестациясини ўтказишлари шарт. Аттестациядан ўтказиш тартиби махсус Низом (15.09.2014 йилдаги 263-сон ВМҚга 1-илова) билан белгиланган. Иш ўринларини аттестациядан ўтказиш натижаларига кўра барча зурроҳлиги ногиронлиги бўлган шахсларнинг сони ва улар учун ихтисослаштирилган иш ўринлари сони кўрсатилган паспорт тузилади (Низом, АВ томонидан 16.03.2018 йилда 2983-сон билан рўйхатдан ўтказилган).

ВАЗИЯТ. Корхона ногиронларнинг МҲТФдан пасайтирилган ставка бўйича ЯИТ ҳисоблайди

Ишлаб чиқариш корхонаси цехларидан бирида ногиронлар ишлайди. Цех ходимларининг умумий сони 30 кишини ташкил этади, улардан 10 нафари – ногиронлар. Цех бўйича бир ой учун МҲТФ 150 млн сўмни ташкил этди, шундан 50 млн сўми ногиронларнинг МҲТФга тўри келади.

Ушбу вазиятда цех бўйича ЯИТ қуйидаги миқдорни ташкил этади:

- ногиронларнинг МҲТФдан – 2,35 млн сўм (50 х 4,7%);
  - қолган ходимларнинг МҲТФдан – 12 млн сўм ((150 – 50) х 12%).
- Цех бўйича ЯИТнинг умумий суммаси 14,35 млн сўмга (2,35 + 12) тенг.

• ногиронлиги бўлган шахсларнинг жамоат бирлашмалари (масалан, Ногиронлар жамияти, Кўзи ожизлар жамияти, Карлар жамияти) томонидан таъсис этилган, башарти штатдаги ходимларнинг камида 50%и ногиронлиги бўлган шахслардан ташкил топган бўлса. Бу ҳолда қорхонадаги барча ходимларнинг МХТФга 4,7% ставкада ЯИТ солинади (11.06.2018 йилдаги ПҚ-3782-сон қарорнинг 3-банди);

• Жиззах вилояти фермер ҳўжаликлари улар томонидан Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги тавсия этадиган ходимларнинг энг кам сони нормативларига риоя этилган тақдирда. 2021 йил 1 январгача улар ЯИТни 5% ставкада тўлайдилар (Рўйхатнинг 3-банди, 31.05.2017 йилдаги 332-сон ВМҚга 10-қисми);

• давлат-хусусий шерикчилиги (ДХШ) асосида ташкил қилинган мактабга таълим нодавлат муассасалари (МТНМ). Улар ДХШ тўғрисидаги битим имзоланган ойдан бошлаб 10 йил муддатда ЯИТни 5% ставкада тўлайдилар (5.04.2018 йилдаги ПҚ-3651-сон қарорнинг 10-банди);

• барча МТНМ. Улар 2023 йил 1 январгача ЯИТнинг 10%лик

ставкасини қўллашга ҳақлилар (ПҚ-3651-сон қарорнинг 10-банди);

• «SOS – Ўзбекистон болалар маҳаллалари» уюшмаси. Унинг учун ЯИТнинг 7%лик ставкаси белгиланган. Мазкур имтиёз – мақсадли: бўшайдиган маблағлар етим болалар учун хайрия фаолиятини кенгайтиришга. «SOS – Ўзбекистон болалар маҳаллалари» ва улар билан боғлиқ лойиҳаларнинг моддий базасини мустаҳкамлаш ва ривожлантиришга йўналтирилиши шарт (26.06.2001 йилдаги 271-сон ВМҚнинг 1-банди);

• касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва олий таълим муассасаларининг битирувчиларини ишга қабул қилганлар, башарти улар таълим муассасасини тамомлаган кундан бошлаб уч йилдан ортиқ вақт ўтмаган бўлса. Битирувчи ишга жойлашганидан кейинги бир йил ичида унинг даромадларидан ЯИТ ставкаси ўрнатилган миқдордан 50%га, иккинчи ва учинчи йил давомида 25%га камайтирилади (24.05.2017 йилдаги ПФ-5052-сон Фармоннинг 6-банди). Мазкур имтиёз бюджет ташкилотлари, табиий монополиялар субъектлари ва устав жамғармасида (устав капиталида) давлат улуши 50%дан ортиқ бўлган ташкилотларга нисбатан татбиқ этилмайди.

ЯИТ тўлашдан озод қилиш

Президент ва Ҳукуматнинг алоҳида қарорлари билан ЯИТ тўлашдан озод қилиш тақдим этилади. Масалан, қуйидагилар ЯИТ тўлашдан озод қилинган:

• 2028 йил 1 январгача юридик шахслар – Дастурий маҳсулотлар ва ахборот технологиялари технология парк резидентлари (10.01.2019 йилдаги 17-сон ВМҚнинг 5-банди), шу жумладан «Mirzo Ulugbek Innovation Center» инновация маркази резидентлари;

Тўлаш ва ҳисобот топшириш муддатлари

Йил охи ЯИТ бўйича ҳисобот давридик (Солиқ кодексининг 309-моддаси). Шу сабабли ҳар ой ЯИТ тўланг ва ҳисобот топширинг.

ЯИТ бўйича ҳисоботни ДСИга ортиб борувчи яқун билан қуйидаги муддатларда топширинг (Солиқ кодексининг 310-моддаси):

• ҳар ойда – ҳисобот давридан кейинги ойнинг 25-кунидан кечиктирмай;

• йил якунлари бўйича – йиллик молиявий ҳисобот топшириладиган муддатда, яъни ҳисобот йилидан кейинги йилнинг 15 февралдан кечиктирмай.

• 2028 йил 1 январгача Навоий вилоятининг Томди, Учқудук, Конидах туманлари, Нурота туманидаги Дехибаланд, Сентоб, Темирқовқ, Қизилча, Гум ва Чўя аҳоли пунктлари ҳамда Зарафшон шаҳри ҳудудида қорваңилик ва туячилик маҳсулотларини қайта ишлаш соҳасида фаолият юритаётган фермер ҳўжаликлари ва тадбиркорлик субъектлари (29.09.2017 йилдаги ПҚ-3301-сон қарорнинг 6-банди).

Хорижий инвестициялар иштирокидаги қорхоналар, чет эл фирмаларининг ваколатхоналари, шунингдек Ўзбекистонда фаолиятни доимий муассаса орқали амалга ошираётган норезидентлар йил якунлари бўйича ЯИТга доир ҳисоботни ҳисобот йилидан кейинги йилнинг 25 мартга қадар тақдим этадилар (Солиқ кодексининг 310-моддаси; Низомнинг 2-банди, АВ томонидан 3.07.2000 йилда 942-сон билан рўйхатдан ўтказилган). Улар ойлик ҳисоботларини қолган солиқ тўловчилар сингари – ҳисобот давридан кейинги ойнинг 25-кунидан кечиктирмай топширадилар.

АЙРИМ ТОИФАДАГИ ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАР ЯИТНИ ҚАНДАЙ ТўЛАЙДИЛАР

Ставкалар ва тўлаш муддатлари

Айрим тоифадаги жисмоний шахслар учун ЯИТ миқдорлари ва тўлаш муддатлари жадвалда келтирилган (Солиқ кодексининг 311-моддаси):

Солиқ тўловчилар	ЯИТ ставкаси	Тўлаш муддати
Якка тартибдаги тадбиркор (ЯТТ)	Ойига БҲМдан кам бўлмаган миқдорда	Ҳар ойда, тадбиркорлик фаолияти амалга оширилган ойнинг 25-кунидан кечиктирмай
ЯТТнинг ходимлари	Ойига БҲМнинг 50%и миқдорда	
Юридик шахс ташкил этмаган ҳолда оилавий тадбиркорлик шаклидаги фаолиятни амалга оширувчи оила аъзолари:	Ойига БҲМдан кам бўлмаган миқдорда	
ЯТТ сифатида рўйхатдан ўтган оила аъзоси	Ойига БҲМнинг 50%и дан кам бўлмаган миқдорда	
оиланинг бошқа аъзолари (18 ёшга тўлмаганлар бундан мустасно)	Ойига БҲМнинг 50%и миқдорда	Ҳисобот йилининг 1 октябригача
Қишлоқ жойларда рўйхатдан ўтган ва фаолиятини амалга ошираётган хунармандчилик субъектлари – «Хунарманд» уюшмасининг аъзолари – ўз фаолиятининг дастлабки 2 йили мобайнида	Йилига БҲМнинг 2,5 бараваридан кам бўлмаган миқдорда	
«Уста – шогирд» мактаби ўқувчилари уларнинг 25 ёшга тўлгунига қадар бўлган иш даврида	Йилига БҲМнинг камида 1 баравари миқдорда (тўлов кунидан)	Ҳисобот йилининг 1 октябригача
Юридик шахс ташкил этган ва ташкил этмаган ҳолда тузилган деҳқон ҳўжаликларининг аъзолари: – ҳўжалик раҳбари – мажбурий тартибда тўлайди; – бошқа аъзолар – ихтиёрий асосда		
Майдони 4 сотихдан кам бўлмаган деҳқон ҳўжалигида (унинг аъзолари ҳисобланмаган), томорқа ерида банд бўлган ёки ушбу майдонда қорамол ёҳуд 50 бошдан кам бўлмаган парранда парваришланган жисмоний шахслар		

БИЗНЕС УЧУН ЯНГИ ИМКОНИЯТЛАР «ДАРЧА»СИ

ТИФ иштирокчилари ва назорат қилувчи органларнинг электрон ҳамкорлигини «Ягона дарча» БАТни жорий этиш йўли билан тезлаштириш ва оптималлаштириш зарурати Президентнинг «Ташқи иқтисодий фаолиятни амалга оширишда маъмурий тартиб-таомилларни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарориди (23.04.2019 йилдаги ПҚ-4297-сон) қайд этилган.

Мазкур тизим БМТнинг Савдо тартиб-таомилларини соддалаштириш ва электрон иш амалиётлари бўйича маркази томонидан ишлаб чиқилган «Ягона дарча» механизмини яратиш бўйича тавсиялар ва йўл-йўриқ тамойиллари мезонларига жавоб беради. Ушбу мезонлар қоғозли ҳужжат айланмасини, шу жумладан мазкур тартиб-таомилларни амалга ошириш учун зарур бўладиган рухсат берувчи ҳужжатларнинг қоғозли шаклини божхона расмийлаштируви жараёнидан чиқариб ташлашни назарда тутди.

Портални яратиш бўйича ишлар ўтган йилнинг май ойидан бошлаб Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган, ДБҚ томонидан Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ветеринария ва чорвачиликни ривожлантириш давлат қўмитаси, Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, «Ўзстандарт» агентлиги ва «Ўздавқарантин» инспекцияси ишлаб чиққан тадбирлар режасига мувофиқ олиб борилмоқда.

Ўтган йилнинг 1 декабридан «Ягона дарча» тест режимида ишга туширилди (<http://singlewindow.uz>). Айни вақтда 220 нафардан ортиқ иштирокчилар рўйхатдан ўтган. Уларнинг 29 нафари фаол фойдаланувчилар ҳисобланади. Назорат қилувчи органлардан ветеринария хизматининг фаолиятини алоҳида қайд этса бўлади, у ахборотнинг асосий қисмини жойлаштириб бўлди, унинг модули «Ягона дарча»да ишга тайёр турибди.

– БАТ қай йўсинда ТИФ иштирокчиларининг назорат тартиб-таомилларидан ўтишини тезлаштиради, уларнинг вақти ва молиявий сарфларини камайтиришга эришади?

– «Ягона дарча» тадбиркорлик субъектларига стандартлаштирилган ахборотни ва импорт, экспорт ва транзитга тааллуқли бўлган барча тартиб-таомил талабларини бажариш мақсадида стандартлаштирилган маълумотлар ва ҳужжатларни ягона ўтказиш каналидан фойдаланган ҳолда тақдим этиш имконини беради. Зарур рухсатномани олишдан олдин вазирлик ва идораларнинг оstonасига қатнаб, «кавушни едириш»га энди ҳожат қолмади. Яқин-яқингача бу жараёнлар ниҳоятда узоқ ва кўп босқичда ўтган.

Шу билан бирга БАТ ТИФ иштирокчиларига қуйидаги имкониятларни яратади:

- ахборот алмашинувнинг махфийлиги ва хавфсизлигини таъминловчи норматив-ҳуқуқий база билан мустаҳкамлаган ҳолда, ташқи савдо битимларига доир барча ахборотларни алмашиш;
- давлат божхона хизмати, ваколатли органлар, шунингдек, тадбиркорлик субъектлари томонидан рухсат этувчи ҳужжатларни расмийлаштиришнинг босқичларини масофадан кузатиш;
- дастлабки маълумотлар асосида товарлар Ўзбекистон ҳудудига амалда етиб келишига қадар рухсат берувчи характерга эга ҳужжатларни олиш.

«Ягона дарча» воситасида барча учун очик бўлган электрон шаклдаги рухсат этувчи ҳужжатлар реестрларини юритишга тўлиқ ўтиш, Ўзбекистон ва хорижий мамлакатлардаги эпизоотик, карантин ва фитосанитария ҳолатлари тўғрисидаги очик маълумотларни энг сўнгги кўрсаткичлар ҳолатида ушлаб туриш мумкин бўлади. Бу ТИФ иштирокчилари учун анчайин мақбул тизим бўлганлиги шубҳасиз албатта.

– Бу тизимнинг моҳияти нимада ўзи?

– «Ягона дарча» – бу бошқарув фалсафаси бўлиб, унинг доирасида Хукуматнинг аънанавий тузилмалари фуқаро ва тадбиркорлик субъектларининг талаб-эҳтиёжларига тўлиқроқ жавоб бера оладиган янги дастакларга трансформация бўлади. БАТни жорий этиш ва ривожлантиришдан асосий мақсад – ваколатли орган ва ТИФ иштирокчилари ўртасида интеграциялашган ахборот тизими ва муҳим маълумотлар базаси асосида ахборот алмашинуви учун ягона интерфейсни яратишдан иборат. Бу муҳим маълумотлар базаси орқали ташқи иқтисодий фаолият иштирокчилари давлат хизматларидан One-Stop Service тамойили (хизматлардан бир жойда фойдаланиш) бўйича фойдаланадилар. Уларни тақдим этишнинг комплекс идоралараро ташкилий дастаклари хизматлар истеъмолчилари учун шаффоф бўлади. Бу эса, ўз навбатида, тартибга солишнинг самарадорлигини ошириш ҳамда операцион харажатларни пайсатиришга ёрдам беради.

Тузилмавий жиҳатдан БАТ 2 блокдан иборат. Лентанинг юқори қисмида жойлашган биринчи блокда 6 та рукн мавжуд: аризани бериш, портал ҳақида, маълумотнома ахборот, саволлар ва истаклар, берилган сертификатлар ҳақиқийлигини текшириш, хатарларни таҳлил қилиш тизими.

Иккинчи блок – сайтнинг асосини қуйидаги бўлимлар ташкил этади: нотариф чоралар тўғрисида маълумотнома ахборот, назорат қилувчи органларнинг интерактив хизматлари, уларнинг хатарларни таҳлил қилиш ва бошқариш тизимлари, божхона юк декларациясини расмийлаштириш, логистика компанияларининг рўйхати, божхона ва бошқа органларнинг реестрлари.

БАТ тузилмаси тақлиф ва истаклар кўпайиши эвазига такомиллашиб боради. Бундай тақлиф-истакларни нафақат давлат органлари, балки биринчи ўринда ташқи иқтисодий операциялар иштирокчиларидан ҳам кутиб қоламиз. Масалан, биринчи блок Ўздавқарантин инспекциясининг тавсияларига биноан яқинда «Берилган сертификатларнинг ҳақиқийлигини текшириш» деб аталувчи янги рукн билан тўлдирилди. Бунга 2-3 йил олдин назорат қилувчи органлардан бирининг бўлинмасида бир қанча рухсат берувчи ҳужжат бланкаларининг йўқотилиши сабаб бўлди.

Истикболда товарларни олиб кириш/олиб чиқишни режалаштираётган исталган бўлгуси импортчи/экспортчи ўз имкониятларини аниқлаб олиш учун «Ягона дарча»дан импорт/экспорт бўйича турли талаблар тўғрисида умумлаштирилган маълумотларни олиши мумкин.

– Демак, исталган тадбиркорлик субъекти, айниқса, мамлакатимиздан узоқда бўлган, давлатимиз резиденци ҳисобланмаган субъект унга керакли бўлган ахборотни онлайн тарзда ола биларкан-да. Мумкин бўлса, бу айнан қандай ахборот эканлигига аниқлик киритсангиз.

– Божхона расмийлаштирувини ўтказиш учун товарларга қўйиладиган талаблардан бири – конун ҳужжатларида белгиланган товарни олиб кириш/олиб чиқиш ёки ундан республика ҳудудига фойдаланиш ҳуқуқини берувчи сертификатлар/рухсатномаларнинг мавжуд бўлишидир. ТИФ иштирокчиси уни қизиқтирган товар бўйича сўровни «Нотариф чоралар тўғрисидаги маълумотнома ахбороти» рукнига киритиши ва зарур рухсат берувчи ҳужжатлар ва уларнинг шакллари, уларни берганлик учун хизматлар ҳақи, рухсат берувчи сертификатланган ва бошқа органлар тўғрисида маълумотларни олиши мумкин.

ТИФ ТН кодисиз товар муайян органнинг назорат объекти ҳисобланадими-йўқлигини аниқлаб бўлмайди. Бу ҳақда шу номдаги бўлимда таъниб чиқиш мумкин.

Мамлакатимизнинг ички бозорига импорт қилган ҳайвонот, ўсимликлар ва бошқаларга мансуб маҳсулотлар кириб келганда божхона органлари хавф-хатарларни таҳлил қилиш тизимларини қўллаиди. Ихтисослашганига қараб, ушбу тизимлардан бошқа ваколатли органлар ҳам фойдаланади. «Назорат қилувчи органларнинг хатарларни таҳлил қилиш тизими» рукнида назорат қилинадиган товарлар рўйхати хатарлар кесимида, белгиланган талаблар бузилиши фактлари ва республикага сифатсиз товарлар кириб келишининг олдини олишга доир чора-тадбирлар тўғрисидаги ахборот мунтазам жойлаштириб борилади.

«Назорат қилувчи органларнинг интерактив хизматлари» рукни фойдаланувчи томонидан талаб этиладиган, ҳам божхона органлари, ҳам рухсат этувчи ҳужжатларни реал вақт режимида берадиган органлар тақдим этадиган хизматларнинг кенг миқёсдаги қўламини (масалан, веб-саҳифаларни кўриш, интернет-пейжинг, маълумотлар базасидан кидириш ва бошқаларни) ўз ичига олади.

Божхона омборлари, ваколатли иқтисодий операторлар, ЎзРда рўйхатдан ўтказилган биологик фаол қўшимчалар реестрлари, шунингдек Интеллектуал мулк объектлари реестри ҳамда Дори воситаларининг давлат реестри билан ҳам ушбу рукнда танишиш мумкин.

«БЮДни расмийлаштириш» бўлимида барча брокерлик компанияларининг рўйхати ва БЮДни тўлдириш бўйича дастурий таъминотдан фойдаланиш имконияти мавжуд. «Логистик компаниялар» рукнида эса реқвизитларини кўрсатган ҳолда импорт ва экспортни кузатиб боришга доир хизматларни кўрсатувчи компаниялар рўйхати келтирилган.

Шу билан бирга БАТда тадбиркорлик субъекти ТИФга тааллуқли конун ҳужжатлари ҳамда божхона божлари, ҚҚС ва акциз солиғи, йнғим ва бошқа тўловларнинг амалдаги ставка миқдорлари билан танишиши мумкин.

– ТИФ иштирокчиларини қизиқтирадиган саволлардан бири – рухсат этувчи ҳужжатини олишга бюрорма қандай берилади?

– ТИФ иштирокчиси билан рухсат этувчи ҳужжатни берувчи орган масъул ходимининг электрон ҳамкорлигини талаб этадиган товарлар электрон божхона расмийлаштируви бир нечта босқичда амалга оширилади.

1-қадам. ТИФ иштирокчиси БАТнинг расмий домени орқали «Ягона дарча»га мурожаат қилади. Унга кириш шахсий ЭРИ воситасида авторизациядан ўтказилиши керак.

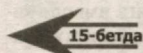
2-қадам. ТИФ иштирокчиси БАТга товарнинг кузатув ҳужжатлари – контракт, инвойс ва юкхатига асосланган «А» ягона унификацияланган ҳужжатини киритади. Кирилган ҳужжат рухсат этувчи ҳужжатларни расмийлаштириш учун тўлиқ ахборотни акс эттириши керак (олувчи, жўнатувчи, товар ва бошқалар). Ушбу ҳужжатларнинг сканерланган вариантини тақдим этиш шарт. Кейинчалик улардан БЮДни тўлдиришда фойдаланилади.

3-қадам. Сўровнома автоматлаштирилган режимида шакллантирилади ва Давлат органига БАТдаги ТИФ иштирокчисининг шахсий кабинетидан жўнатилади, унда қуйидагилар тақдим этилиши керак:

- ТИФ ТН коди бўйича ҳар бир товар учун зарур рухсат этувчи ҳужжатлар рўйхати 10 та белги даражасида;

- ЎзРга импорт/ЎзРдан экспортга рухсатномани расмийлаштириш бўйича тўлиқ ахборот (ҳужжатнинг тури, ваколатли орган, расмийлаштириш мuddати, хизматлар кийматининг миқдори, асосланма ва

БИЗНЕС УЧУН ЯНГИ ИМКОНИЯТЛАР «ДАРЧА»СИ

4-қadam. ТИФ иштирокчиси рухсатнома беришга буюртмани шакллантиради ва «Ягона дарча»га жўнатади. Ушбу ҳужжатнинг бир қисмини тизим олдинроқ тақдим этилган «А» ҳужжатдаги маълумотлардан фойдаланган ҳолда автоматик тарзда ўзи тўлдиради. Ҳужжатнинг қолган қисми ТИФ иштирокчиси томонидан тўлдирилади. Тартиб-таомилларни соддалаштириш учун тизим унга давлат органи жойлашган жой, унинг электрон манзили, масъул шахснинг Ф.И.Ш., унинг телефон рақами, расмийлаштириш муддати, хизматлар қийматини кўрсатган ҳолда импортга рухсатнома олиш учун мутасадди бўлган ваколатли органларнинг рўйхатини тақлиф этади.

5-қadam. Тизим ТИФ иштирокчисининг блокидан давлат органининг тузилмалари бўлинимасига буюртма тақдим этади. Мана шу босқичда жўнатиш санаси ва вақти, буюртма рақами, аризаچининг СТИР ва ЭРИСИ қайд этилади.

6-қadam. Рухсатномани расмийлаштиришга буюртмани ижро этувчи давлат органи қабул қилади. Бу ўринда ИДни «Ягона дарча» маълумотлар базасига қабул қилиш санаси ва вақти, ваколатли органининг коди ва унинг масъул ходимининг ЭРИСИ қайд этилади.

7-қadam. Ижро этувчи – давлат органининг тузилмавий бўлинимаси рухсат этувчи ҳужжатни кўриб чиқади ва расмийлаштиради. Рухсатнома расмийлаштирилаётганда идентификация рақами, тасдиқлаштириш санаси ва вақти, ваколатли органининг коди ва унинг масъул ходимининг ЭРИСИ қайд этилади.

8-қadam. ТИФ иштирокчиси рухсат этиш ҳужжатини БАТ орқали қабул қилади, унда жўнатиш санаси ва вақти, буюртма рақами, масъул ходимининг ЭРИСИ қайд этилган бўлади.

БАТда давлат органлари томонидан берилган барча рухсат этиш ҳужжатлари шакллантирилади. Муайян ҳужжатни QR-код ёрдамида қидирув тизими орқали ёки рухсат этувчи ҳужжатнинг рақами бўйича топиш мумкин.

Шу билан бирга, тизим ҳам ТИФ иштирокчиси, ҳам давлат органи вакили амалга оширган барча ҳаракатларнинг вақт ҳисобини олиб боради. Тақдим этилган хизматларнинг рейтингини давлат органининг вақт сарфи бўйича йўқотишлари доирасида фаолиятига баҳо бериш имконини яратди.

– Сиз рухсатнома олиш тартибиди батафсил тушунириб беришсиз. Шундан кейин ТИФ иштирокчиси нималар қилиши керак? Божхона органига рухсат этувчи ҳужжатни тақдим этиши лозими?

– Рухсат этувчи ҳужжатларнинг на қоғозли, на электрон версияларини тақдим этиш талаб қилинмайди. Тизим рухсатнома олинганини қайд этади, вассалом. БЮДни тўлдириш чоғида 44-устунда ҳар бир ҳужжат тўғрисида маълумотлар – Божхона юк декларациясини тўлдиришда фойдаланиладиган ҳужжатлар ва маълумотлар турлари таснифлагичига (Йўриқномага 12-илова, АВ томонидан 6.04.2016 йилда 2773-сон билан рўйхатдан ўтказилган) мувофиқ унинг тартиб рақами ва ҳарfli кодиди кўрсатиш керак. Шунингдек, ваколатли органлар (ҳар бир органининг ўзига хос

ҳарfli-рақамли белгиси бор) томонидан норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда назарда тутилган ҳолларда бериладиган рухсатномалар, ҳулосалар ва бошқа ҳужжатларни (сертификатлар, гувоҳномалар ва ҳ.к.) рўйхатга олиш рақами ва уларни бериш санасини акс эттириш керак.

Кўрсатилган маълумотлар асосида божхона органи мазкур маълумотлар «Ягона дарча»да мавжудлигига ишонч ҳосил қилиш учун БАТ билан ўзи солиштириб олади.

– Нима учун ахборот тизимида «божхона» номи бор?

– Чунки «Ягона дарча»нинг функционал ва зифаси – божхона расмийлаштирув тартиб-таомилларини тўлақонли ўтказиш учун барча масалалар мажмуини ҳал этиш ҳисобланади.

Сўнгги йилларда божхона хизмати савдо тартиб-таомилларини соддалаштириш ва даромадларни йиғиш, давлатнинг иқтисодий манфаатларини муҳофаза қилиш, шунингдек ТИФга доир ишбилармонлик ахборотини тўплаш, ишлов бериш ва таҳлил қилиш бўйича ўзининг функционал ва зифаларининг самарадорлигига эришиш мақсадида бир қатор автоматлаштирилган тизимларни ишлаб чиқди.

Ахборот технологияларини изчил ривожлантириб бориш хизматлар кўрсатиш соҳасида муҳим натижаларни қўлга киритиш имконини берди. Ҳар бир янги ишланма ўзи билан янги имкониятлар эшигини очди – бу халқаро савдо билан боғлиқ норматив-ҳуқуқий базанинг тубдан ўзгаришига омил бўлди.

Идоранинг ИТ соҳасидаги иш-тажрибаси, серверининг имкониятлари, уларнинг ишлаши учун қувват оладиган автоном манбаларнинг мавжудлигини ҳисобга олиб, ДБК зиммасига маъмурий функцияларни ҳам юклашди. БАТни яратиш бўйича техник топширик ишлаб чиқилди, унинг платформаси шакллантирилди. Ягона интернет заруратга қараб тақомиллаштирилади ҳамда «Ягона дарча» самарали ишлашига ёрдам берувчи элементлар билан тўлдириб борилади.

– «Ягона дарча»нинг локал дастаклари ишлашига масъул бўлган назорат қилувчи органлар, уларнинг ҳудудий бўлинималари ходимлари БАТда ишлашига қай даражада тайёрлар?

– Бугунги кунда давлат органларининг БАТга жалб этилган фаолиятни тизимли ислоҳ қилиш доирасида «Ягона дарча»ни жорий этиш ишлари авж палласига чиққан. Қўтилган натижаларга эришиш учун унинг ишлашига жавоб берадиган мутасаддиларнинг тегишли малакага эга бўлиши муҳим аҳамиятга эга. Шунинг учун ПК-4525-сон қарорда белгиланганидек, 2020 йилнинг 1 февралдан «Ягона дарча»ни мажбурий жорий этишдан олдин, ДБК жойларда мунтазам равишда тренинглари ўтказмоқда. Бу тадбирлар ДБК томонидан давлат органлари билан ҳамкорликда уларнинг минтақавий бўлинималари, ДБКнинг ҳудудий бошқармалари вакиллари ва тадбиркорлик субъектлари учун ўтказилайтир.

Видеоконференция ва семинарлар кечки пайт ўтказилаётганига қарамай (иш вақтида ўтказишнинг иложи йўқ), муҳокамалар доимо қизғин кечмоқда, иштирокчилар саволлар бериш имкониятини қўлдан бой бермаяптилар – чунки улар

ишлашнинг янги форматига ўтиш бўсағасида туришибди, янги услубда ишлаш эса алоҳида кунт-эътиборни талаб қилади.

БАТнинг тест режимда иш юритиши ўқувлар ўтказишга имкон беради ва масъул шахслар ҳамда ТИФ иштирокчиларининг «Ягона дарча» форматда ҳаракатланиши тартибиди намойиш этади.

Аризага ёки рухсат этувчи ҳужжатга ўзгаришларни фақатгина «Маъқуллансин» тугмаси босилгандан кейин киритиш мумкин бўлади. Шунинг учун семинарларда бунгача бўладиган бошқармаларга катта аҳамият берилади. Ҳар бир жихатни батафсил тушунириб кетамиз.

ДБК бизнес тузилмалар, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, ветеринария, Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмиталари, «Ўзстандарт» агентлиги, «Ўздавқарантин» инспекцияси, уларнинг ҳудудий бўлинималари ва вилоятлар божхона бошқармалари билан фаол мулоқот олиб боради. Бундай мулоқотлардан мақсад тизимда бирор камчиликлар бор-йўқлигини билиш, уларни қандай бартараф этиш ҳамда «Ягона дарча» фойдаланувчиларига максимал даражада қулай бўлиши учун янада тақомиллаштиришдан иборатдир.

Бу тизимни жорий этиш мураккаб бўлиб, у нафақат дастурий ва техник ўзгаришларни талаб қилади, балки кўпроқ ТИФ иштирокчиларининг давлат органлари билан муносабатларидаги ёндашувларни ислоҳ этишни талаб этади. Давлат органларига маълумотлар тақдим этишга доир кўп йиллик кўникмадан воз кечиб, ахборот оқимларини «Ягона дарча»га йўналтиришни ўрганишига тўғри келади. Бу биргина давлат органлари учун эмас, балки кўпроқ тадбиркорлар учун мўлжалланган дастак ҳисобланади. Шундай экан, тадбиркорлар ҳамжамияти унинг муҳокамасида анчайин фаол бўлиши тақозо этилади. Зеро, БАТ ТИФ иштирокчилари учун уларнинг ташқи савдо фаолиятини ривожлантиришни тезлаштирувчи имкониятлар дарчасидир.

Махсус муҳбиримиз Гулнора АБДУНАЗАРОВА суҳбатлашди.

ЭЪЛОН

«Suxondaryo mulk markazi» МЧЖ бошланғич баҳоси босқичи-босқич охири бориш тартибиде ўтказиладиган очик аукцион савдосига тақлиф этади!

Савдога АТ Халқ банки Сурхондарё вилоти Термиз шаҳар филиалига тегишли ва унда сақланаётган, ГБАСП/ЛАСЕТТИ 2 русумли, 2016 йил и/ч, д/р 75 /286 ААА, ранги қора (бледно чёрный), бошланғич баҳоси – 42 128 000 сўм, таъмирталаб автотранспорт қўйилмоқда.

Аукцион савдоси 2020 йил 14 февраль соат 11.00 дан бошлаб ўтказилади. Аризалар расмий иш кунлари соат 10.00 дан 16.00 гача қабул қилинади (13.00 дан 14.00 гача тушлик). Аризаларни қабул қилишнинг охириги муддати: 2020 йил 12 февраль соат 18.00.

Савдо қоғибди деб тошилган шахсга 5 кун ичиде сотувчи билан олди-сотиш шартномаси тузиш мажбурияти юклатилади. Сотувчи томонидан мулк учун тўловлар амалга ошириш муддати олди-сотиш шартномаси тузилганда белгиланади. Савдода иштирок этиш учун ариза, закатал пули туланганлиги хақидаги тўлов ҳужжати нусхаси, вакиллар учун ишончнома тақдим этилади. Талабгорлар савдо ташкилотчиси билан тузиладиган закатал келишувига асосан мулк бошланғич баҳосининг 15 фоиздан кам бўлмаган миқдорда закатал пулини «SMM» МЧЖнинг ХАБ «Траст банк» Термиз филиалидаги қўйилган ҳисобрақамига тўлашлари шарт: х/р: 2020800904941294001, МФО: 01063, СТИР: 302125729. Ариза (талабнома)ларни қабул қилиш ва савдо ўтказиш манзили: Сурхондарё вилоти, Термиз шаҳар, Барқамол авлод кўчаси, 19-уй. Телефон: (76) 223-15-82. 972-сонли гувоҳнома.

<p>СОЛИК ва ХАБАРЛАРИ БОЖХОНА</p> <p>Молиявий-иқтисодий, ахборот-ҳуқуқий газета</p> <p>ТАЪСИСЧИ «Norma» МЧЖ</p> <p>Газета 2018 йил 12 июнда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида рўйхатга олинган. Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 0040. Хафтада бир марта сешанба кунлари чиқади.</p>	<p>Бош муҳаррир Фарҳод Собирович</p> <p>ҚўРБОНБОЕВ</p>	<p>Нашр учун масъул – бош муҳаррир ўринбосари, масъул котиб Нодир Носирович АЛИМОВ</p> <p>Саҳифаловчи Наталья БАРАНОВА</p>	<p>МАНЗИЛИМИЗ: 100105, Тошкент ш., Миробод тумани, Таллимаржон кўч., 1/1 ТЕЛЕФОН/ФАКС Тахририят: (71) 200-00-90; E-mail: sbx@norma.uz, gazeta@norma.uz, web: norma.uz</p>	<p>Обуна, газеталар, китоблар, газеталарнинг электрон версияларини etkazib бериш ва харид қилиш масалалари бўйича (71) 200-00-30; «Norma» АҚТ бўйича – (71) 200-00-90; рекламани жойлаштириш бўйича (71) 231-07-91 телефон рақамларига мурожаат қилиш мумкин.</p> <p>Газета ношир – «ТОПРИНТ» М-ДЖнинг компьютер базасида терилди ва саҳифаланди. Нашр кўрсаткичлари: «СБХ» – 186, «НТВ» – 165. Кўроғ бичими – А3. Ҳажми – 4 босма табоқ. Баҳоси келишилган нарҳда. Буюртма r-115. Адади 730. Газета 2020 йил 13 январь соат 14.00 да топирилди.</p>
--	---	--	---	--